Aanbiedingsnota

Behorende bij de begroting 2026-2029

september 2025

Behoort bij besluit van de raad van de gemeente Moerdijk d.d. 6/11/2025

mij bekend,
de raadsgriffier,

MOERDIJK

Inhoud

Inleiding **3**

1 Het doorlopen proces richting de begroting 2026-2029 **5**
1.1 Rapport structurele begrotingsruimte *5*
1.2 Behandeling kadernota 2026-2029 in gemeenteraad *6*
1.3 Financiële uitkomsten kadernota 2026-2029 *8*

2. Van kadernota naar primitieve begroting 2026-2029 **9**
2.1 Financiële uitkomsten primitieve begroting 2026-2029 *9*
2.2 Verschillen ten opzichte van kadernota 2026-2029 *10*
2.3 Aandachtspunten / gehanteerde uitgangspunten die in de begroting zijn verwerkt *11*

3. Nagekomen ontwikkelingen na opstellen primitieve begroting **18**
3.1 Genomen raadsbesluiten *18*
3.2 Overige nagekomen ontwikkelingen *19*
3.3 Samenvatting nagekomen ontwikkelingen na opstellen primitieve begroting *21*

4. Wat zijn de financiële uitkomsten van de begroting 2026-2029, inclusief de nagekomen ontwikkelingen die verwerkt worden in de 1e begrotingswijziging? **22**
4.1 Financieel perspectief 2026-2029 *22*
4.2 Overige aspecten die een indicatie geven van de financiële positie *24*
4.3 Conclusie financiële positie *26*
4.4 Verwachte toets provincie begrotingsuitkomsten *27*

5. Financieel perspectief na 2029 **28**
5.1 Stelpost nieuw beleid *28*
5.2 Ontwikkelingen na 2029 *28*
5.3 Wat betekent dit voor het financieel meerjarenperspectief? *29*

6. Aan welke knoppen kan worden gedraaid ter bevordering van de structurele begrotingsruimte? **30**
6.1 Knop 1: Nieuwe ontwikkelingen/ambities *30*
6.2 Knop 2: Bestaand beleid *31*
6.3 Knop 3: Inzet reserves *32*

Bijlage 1 Totaaloverzicht stelpost nieuw beleid en ontwikkelingen na 2029 **40**

Inleiding

Beste raadsleden,

Op 3 juli 2025 heeft de gemeenteraad de kadernota 2026-2029 vastgesteld, waarmee de kaders en uitgangspunten zijn bepaald voor de opstelling van de begroting 2026-2029. In de afgelopen maanden is, op basis van deze kaders, de begroting verder uitgewerkt. In de begroting stelt de gemeenteraad de na te streven effecten en doelen voor het komende jaar vast inclusief de daarvoor benodigde middelen. Voor ons algehele beeld over de begroting 2026-2029 en de belangrijkste beleidsontwikkelingen verwijzen wij u naar de inleiding van de begroting zelf.

In deze aanbiedingsnota nemen we u stap voor stap mee in de totstandkoming van de begroting 2026-2029 en geven we nader inzicht in de belangrijkste (financiële) onderwerpen.

In **hoofdstuk 1** blikken we kort terug op het doorlopen proces richting de begroting 2026-2029. Dit hoofdstuk gaat in op het rapport structurele begrotingsruimte, de kadernota 2026-2029, zoals deze op 3 juli 2025 door de gemeenteraad is vastgesteld, en biedt een overzicht van de kaders die zijn gehanteerd bij het opstellen van de begroting.

In **hoofdstuk 2** gaan we in op de acties die sindsdien zijn uitgevoerd, wat de financiële uitkomsten zijn van de primitieve begroting 2026-2029 en hoe dit zich verhoudt tot de kadernota 2026-2029. Ook wordt ingegaan op enkele specifieke onderwerpen die tijdens het opstellen van de begroting aan de orde kwamen en hoe deze zijn verwerkt in de begroting.

Hoofdstuk 3 behandelt de ontwikkelingen die na de opstelling van de primitieve begroting zijn opgetreden, zoals de financiële effecten van besluiten die zijn genomen in de raadsvergaderingen van 11 september en 13 oktober 2025, en andere relevante ontwikkelingen. De effecten hiervan zullen worden meegenomen in de 1e begrotingswijziging 2026, die onderdeel uitmaakt van de raadsbehandeling van de begroting 2026-2029.

In **hoofdstuk 4** wordt ingegaan op de financiële uitkomsten van de primitieve begroting, inclusief de nagekomen ontwikkelingen uit hoofdstuk 3. We gaan in op de stand van de reserves, voorzieningen, risico’s en het weerstandsvermogen van de gemeente. Ook worden de financiële kengetallen besproken, die een duidelijker beeld geven van de financiële positie van de gemeente, en de verwachte toetsing door Gedeputeerde Staten als toezichthouder.

In dit hoofdstuk zal duidelijk worden dat het verwachte begrotingsresultaat van de gemeente Moerdijk er de komende jaren als volgt uitziet:

(bedragen x € 1.000) (-/- = nadeel)	2026	2027	2028	2029
Verwacht begrotingsresultaat Primitieve begroting + 1e begrotingswijziging 2026	**-2.023**	**420**	**504**	**929**
Waarvan structureel	780	-391	-1.254	-846
Waarvan incidenteel	-2.803	811	1.757	1.775

Tabel 1 Begrotingsresultaat incl. 1e begrotingswijziging 2026

Voor 2026 wordt een structureel begrotingsresultaat verwacht van ca. € 0,8 miljoen. In dat jaar worden meer structurele baten dan lasten verwacht, wat betekent dat de begroting voor dat jaar reëel en structureel sluitend is. Vanaf 2027 worden structurele tekorten verwacht van ca. € 0,4 miljoen (2027), € 1,3 miljoen (2028) en € 0,8 miljoen (2029). Zoals in deze aanbiedingsnota duidelijk zal worden kan de terugval in 2028 en 2029 deels verklaard worden door lagere inkomsten uit het gemeentefonds.

Uit bovenstaande tabel blijkt tevens dat voor 2026 de incidentele lasten de incidentele baten overstijgen. In hoofdstuk 4 leest u terug hoe het college voorstelt hiermee om te gaan.

In **hoofdstuk 5** wordt aandacht besteed aan ontwikkelingen die zich na 2029 naar verwachting voordoen en die pas later een financieel effect zullen hebben. Hoewel deze ontwikkelingen buiten de scope van de begroting 2026-2029 vallen, bieden zij belangrijke inzichten in het toekomstige financiële perspectief van de gemeente. We geven een indicatie van wat deze ontwikkelingen kunnen betekenen voor de financiële situatie na 2029.

Tot slot wordt in **hoofdstuk 6** ingegaan op de verschillende mogelijkheden om de structurele begrotingsruimte verder te verbeteren. Dit betreft onder andere nieuwe ontwikkelingen, ambities, het bestaande beleid en de inzet van gemeentelijke reserves.

Wij hopen dat deze aanbiedingsnota bijdraagt aan een helder inzicht in de financiële aspecten van de begroting 2026-2029 en de besluitvorming hierover.

Zevenbergen, 30 september 2025
Het college van burgemeester en wethouders,

Aart-Jan Moerkerke
Bennie Blom
Danny Dingemans
Pauline Joosten
Eef Schoneveld
Sjoerd Elseman

1 Het doorlopen proces richting de begroting 2026-2029

1.1 Rapport structurele begrotingsruimte

De financiële positie van gemeenten staat momenteel landelijk onder druk. Gemeenten worden de komende jaren geconfronteerd met diverse grote landelijke uitdagingen, waaronder woningbouw, verduurzaming, de energietransitie en stijgende kosten binnen het sociaal domein. Tegelijkertijd is er grote onzekerheid over de bijdragen die gemeenten van het Rijk ontvangen voor deze taken. Daarnaast voorzien we binnen onze eigen gemeente verschillende ontwikkelingen die, op termijn, zullen leiden tot aanvullende investeringslasten. Dit betreft onder andere ambities op het gebied van scholenontwikkeling, gemeenschapshuizen, zwembaden, en woningbouw en mobiliteit.

Gezien de bovenstaande uitdagingen werd reeds vorig jaar, tijdens de behandeling van de kadernota 2025-2028 en de daaropvolgende begroting 2025-2028, het belang van inzicht in de structurele begrotingsruimte benadrukt. Het werd toen als noodzakelijk geacht om te verkennen hoe we deze begrotingsruimte kunnen vergroten, zodat de gemeenteraad deze inzichten kan betrekken bij de behandeling van de kadernota 2026-2029 en de uiteindelijke opstelling van de begroting 2026-2029.

Tijdens de raadsinformatiebijeenkomst van 10 april 2025 is het Rapport structurele begrotingsruimte aan de gemeenteraad gepresenteerd. Het doel van dit rapport was niet om directe ombuigingsmaatregelen voor te stellen, maar om juist vanuit een breder perspectief naar mogelijkheden te kijken die bijdragen aan het vergroten van de structurele begrotingsruimte. Het rapport biedt belangrijke inzichten in de huidige gemeentelijke begroting en schetst de (on)mogelijkheden voor het vergroten van de structurele begrotingsruimte.

Uit het rapport blijkt dat het niet vanzelfsprekend is dat er binnen de huidige begroting, op basis van het huidige beleid en ambitieniveau, substantieel extra begrotingsruimte gevonden kan worden. Binnen het sociaal domein spelen bijvoorbeeld diverse landelijke ontwikkelingen, zoals de stijgende kosten in de Jeugdzorg en de Wmo, waarvoor gemeenten landelijk voor de uitdaging staan om de lastenstijgingen te beheersen. Ook in het fysieke domein is het algehele beeld dat er weinig ruimte is voor extra begrotingsruimte. De gemeente staat voor de opgave om achterstanden binnen het wegbeheer weg te werken en werkt daarnaast aan het programma Fysieke Leefomgeving, waarin verschillende losse beheerplannen, voor bijvoorbeeld openbaar groen, worden samengevoegd in één document. Bovendien staan er de komende jaren aanzienlijke investeringen op de planning op het gebied van binnensport, buitensport en gemeentelijke zwembaden.

Wat betreft de inkomstenkant is de grootste bron van inkomsten voor de gemeente het Gemeentefonds, waar gemeenten weinig invloed op hebben. In de praktijk is de Onroerendezaakbelasting (OZB) de belangrijkste inkomstenbron waarmee gemeenten hun baten kunnen verhogen. Gezien de grote afhankelijkheid van de bijdragen vanuit het Rijk, is echter geconstateerd dat gemeenten de OZB-tarieven relatief fors zouden moeten verhogen om substantiële extra inkomsten te genereren.

In het rapport zijn verschillende maatregelen voorgesteld waarmee de begrotingsruimte kan worden vergroot zonder dat dit ten koste gaat van de huidige ambities en dienstverlening van de gemeente. Dit richt zich vooral op een realistischer en minder voorzichtige benadering bij het begroten van diverse posten. In het vervolg van deze aanbiedingsnota wordt uitgebreid beschreven hoe deze benadering in de voorliggende begroting is verwerkt en welke andere mogelijkheden er nog zijn om de begrotingsruimte verder te verbeteren.

1.2 Behandeling kadernota 2026-2029 in gemeenteraad

In de kadernota heeft de gemeenteraad de kaders en uitgangspunten vastgesteld die dienen als basis voor de opstelling van de begroting 2026-2029. Naast de financiële uitgangspunten is in de kadernota ook aandacht besteed aan verschillende bijstellingen die op dat moment binnen de bestaande budgetten werden voorzien. Nieuwe ontwikkelingen die de gemeente in de nabije toekomst verwacht, werden eveneens gepresenteerd aan de gemeenteraad, evenals kadervoorstellen die door de raad zelf zijn ingediend. Op basis van deze input is in de kadernota op hoofdlijnen inzicht gegeven in wat dit alles waarschijnlijk betekent voor de toekomstige financiële positie van de gemeente.

In de kadernota 2026-2029 is het volgende uitgangspunt vastgesteld:

Uitgangspunt begroting: Richting het opstellen van de begroting wordt ingezet op een sluitende begroting voor het jaar 2026.

Vanuit dit uitgangspunt zijn diverse actiepunten geformuleerd, die bij de opstelling van de begroting 2026-2029 zijn opgepakt. Deze acties zijn gericht op het bevorderen van de structurele begrotingsruimte en het benutten van de mogelijkheden die in het rapport structurele begrotingsruimte naar voren zijn gekomen. De acties richten zich voornamelijk op het realistisch(er) en minder voorzichtig begroten van verschillende begrotingsposten.

Tijdens de totstandkoming van de kadernota is, zoals gebruikelijk, de gemeenteraad tussentijds betrokken bij het proces. In de raadsinformatiebijeenkomst van 6 mei 2025 is de conceptkadernota gepresenteerd en toegelicht, waarna de gemeenteraad de gelegenheid kreeg om eigen kadervoorstellen in te dienen. Dit stelde de gemeenteraad in staat om, in de commissie van 4 juni 2025 en de raadsvergadering van 3 juli 2025, een integrale afweging te maken tussen de nieuwe ontwikkelingen die door het college en de raadsfracties waren aangedragen. Zoals gebruikelijk hebben de fracties tijdens de raadsvergadering ook hun algemene beschouwingen gehouden.

1.2.1 Aangenomen kadervoorstellen

Aanvullend op de nieuwe ontwikkelingen zoals die door het college waren aangedragen, zijn twee door de raad zelf ingediende kadervoorstellen aangenomen, t.w.:

- Kadervoorstel 2 - Moerdijk Lokaal – Gezondheidsonderzoek
  Formulering besluit: Vervolg geven aan het eerder ingezette periodiek gezondheidsonderzoek. We laten als gemeente Moerdijk zien dat we de gezondheid van onze inwoners serieus nemen, monitoren en ook acties kunnen nemen wanneer er alarmerende conclusies komen uit het onderzoek.
  Op basis van dit kadervoorstel is in de begroting € 120.000 aan incidenteel budget voor 2026 opgenomen in de stelpost nieuw beleid.
- Kadervoorstel 5 - ChristenUnie - Herstel beschoeiing en talud Zuidelijke Binnengracht te Klundert
  Formulering besluit: De Raad draagt het college op binnen een half jaar te komen met een onderbouwd plan, met een juridische toetsing en een realistische begroting van de kosten voor het herstel van de beschoeiing en het talud van de Zuidelijke Binnengracht te Klundert over de gehele lengte.
  Omdat op dit moment nog niet bekend is welk bedrag hiermee gemoeid gaat, is in de begroting vooruitlopend daarop nog geen bedrag opgenomen in de stelpost nieuw beleid.

1.2.2 Aangenomen amendementen

Tijdens de raadsvergadering van 3 juli 2025 zijn 2 amendementen aangenomen.

- Amendement BBM CDA CU D66 ML OM PvdA UM VVD - kadernota - Uitbreiding formatie
  Dit amendement heeft betrekking op de in de kadernota voorgestelde formatie-uitbreidingen. Tijdens de raadsvergadering is mondeling toegelicht dat de formatie, conform de gebruikelijke werkwijze, apart dient te worden opgenomen in de stelpost nieuw beleid. Vervolgens kan, nadat hierover een gesprek tussen de gemeenteraad en het college heeft plaatsgevonden, bij de begrotingsbehandeling worden besloten welke capaciteit daadwerkelijk uit de stelpost nieuw beleid door de gemeenteraad beschikbaar wordt gesteld.

  In afwachting van een raadsbesluit om de formatie daadwerkelijk beschikbaar te stellen, is in de voorliggende begroting de uitsplitsing in de stelpost nieuw beleid opgenomen, zoals voorgesteld in het aangenomen amendement.
  1. Fte's waarvan de gemeenteraad heeft aangegeven hier positief tegenover te staan:
     - Strategisch financieel adviseur (5.3): 1.0 FTE
     - Capaciteit adviseur verkeer (2.1): 1.0 FTE
     - SHV medewerker (4.1): 1.0 FTE
     - WMO medewerker (4.2): 1.89 FTE
     - Backoffice WMO en SHV (4.3): 1.2 FTE
     - Programmamanager nieuwkomers (4.4): 1.0 FTE
     - Adviseur Leren en Ontwikkelen (5.2): 0.33 FTE
     - WOO-coördinator (5.4): 0.66 FTE
     - Informatie Security Officer (5.9): 1.0 FTE
  2. Fte's waarvan de gemeenteraad heeft aangegeven een vermindering in het aantal fte's te wensen:
     - Medewerker Servicepunt (5.11): De voorgestelde uitbreiding van 1.0 FTE
     - Allround medewerker cluster Publiekszaken (5.12): De voorgestelde uitbreiding van 3.0 FTE
     - Coördinator Publiekszaken (5.13): De voorgestelde uitbreiding van 0.88 FTE
  3. Fte's waarvan de gemeenteraad heeft aangegeven hier negatief tegenover te staan:
     - Programmanager Fysieke leefomgeving (1.1): 1.0 FTE
     - Projectleider interne dienstverlening (5.1): 1.0 FTE
     - Administratieondersteuning Juridische Zaken (5.5): 0.66 FTE
     - Processpecialist (5.6): 1.0 FTE
     - Adviseur Digitale Dienstverlening (5.7): 1.0 FTE
     - Functioneel Beheerder Digitale Werkplek (5.8): 1.0 FTE

- Amendement CU BBM CDA D66 ML OM PvdA UM VVD - kadernota - Programma 1
  Met dit amendement is besloten om de in de Kadernota 2026-2029 opgenomen nieuwe ontwikkeling 1.1 (p. 15 & 16 kadernota) en de daarbij horende investering van € 10,825 miljoen te laten vervallen. Op basis hiervan zijn in de voorliggende begroting geen middelen in de stelpost nieuw beleid hiervoor geraamd. Wel is inmiddels via een initiatiefbesluit in de raadsvergadering van 11 september besloten om deze middelen weer toe te voegen aan de stelpost nieuw beleid. De verwerking hiervan is toegelicht in paragraaf 3.1.

1.2.3 Aangenomen motie

Tot slot is tijdens de raadsvergadering van 3 juli 2025 een motie aangenomen waarin de gemeenteraad het college verzoekt om op korte termijn een gesprek te organiseren tussen college en gemeenteraad, waarin wordt bekeken hoe omvang en kwaliteit van de organisatie geoptimaliseerd kunnen worden in relatie tot zowel de wettelijke taken als de opgaven voortvloeiend uit de ambities van de gemeenteraad. Met daarin specifieke aandacht voor de oorzaken van het hoge ziekteverzuim en de omvang van de span of control en de uitkomsten van dit gesprek mee te nemen in de heroverweging van de vraag om extra formatie in de begroting. Hierbij heeft het college aangegeven bezig te zijn met een plan voor organisatieontwikkeling.

1.3 Financiële uitkomsten kadernota 2026-2029

Rekening houdend met de aangenomen kadervoorstellen en amendementen, werden op basis van de kadernota 2026-2029 onderstaande begrotingsresultaten verwacht.

(bedragen x € 1.000) (-/- = nadeel)	2026	2027	2028	2029
Verwacht begrotingsresultaat kadernota 2026-2029 (vóór raadsvergadering 3 juli 2025)	**-7.706**	**-5.340**	**-2.084**	**-1.964**
Kadervoorstel gemeenteraad – Gezondheidsonderzoek	-120	0	0	0
Kadervoorstel gemeenteraad – Herstel beschoeiing en talud Zuidelijke Binnengracht te Klundert	pm	pm	pm	pm
Amendement – Programma 1 (schrappen nieuwe ontwikkeling 1.1)	207	435	646	731
Verwacht begrotingsresultaat kadernota 2026-2029 (na raadsvergadering 3 juli 2025)	**-7.619**	**-4.905**	**-1.438**	**-1.233**
Waarvan structureel	-3.832	-3.766	-1.438	-1.233
Waarvan incidenteel	-3.787	-1.139	-	-

Tabel 2 Financieel perspectief kadernota 2026-2029

Op basis van de kadernota werd voor de jaren 2026 en 2027 een structureel tekort verwacht van ongeveer € 3,8 miljoen, aflopend naar € 1,4 miljoen in 2028 en € 1,2 miljoen in 2029. Zoals in de kadernota is toegelicht, werd in deze cijfers nog geen rekening gehouden met extra middelen die het Rijk in de Voorjaarsnota 2025 had aangekondigd, maar die op dat moment nog niet financieel verwerkt waren in de Meicirculaire 2025. Ook waren in deze cijfers de mogelijke effecten van de maatregelen, zoals genoemd in het Rapport structurele begrotingsruimte, nog niet meegenomen. In de kadernota werden echter wel al indicaties gegeven van de positieve effecten die dit naar verwachting ging hebben op het begrotingsresultaat. Na het uitkomen van de Meicirculaire 2025 is de gemeenteraad per raadsinformatiebrief (d.d. 24 juni 2025) nader geïnformeerd over de positieve effecten van deze circulaire op het begrotingsresultaat.

2. Van kadernota naar primitieve begroting 2026-2029

De afgelopen maanden is de begroting 2026-2029 verder uitgewerkt. Na het opstellen van de kadernota zijn grofweg onderstaande acties uitgevoerd:

- Het opstellen van de beleidsteksten per programma, waarin de te realiseren doelen en verwachte ontwikkelingen zijn toegelicht;
- Het vertalen van de vastgestelde uitgangspunten uit de kadernota;
- Het actualiseren en onderbouwen van de ramingen voor alle budgetten, op basis van de ingevulde productformulieren;
- Het verwerken van de effecten van enkele nagekomen ontwikkelingen, die nodig zijn om het huidige beleid te kunnen voortzetten;
- Het actualiseren van de rente- en afschrijvingslasten, op basis van reeds beschikbaar gestelde investeringskredieten en vervangingsinvesteringen voor de jaren 2026-2029;
- Het verwerken van de uitkomsten van de Meicirculaire 2025 gemeentefonds.

2.1 Financiële uitkomsten primitieve begroting 2026-2029

Het uiteindelijke boekwerk dat als begroting aan de gemeenteraad wordt aangeboden noemen we de ‘primitieve begroting’. Op basis van de voorliggende primitieve begroting 2026-2029 worden onderstaande begrotingsresultaten verwacht.

(bedragen x € 1.000) (-/- = nadeel)	2026	2027	2028	2029
Baten	160.048	182.679	166.798	167.987
Lasten	-161.552	-182.096	-166.646	-167.131
Saldo baten en lasten	**-1.504**	**583**	**153**	**856**
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-1.569	-1.110	-525	-772
Verwacht begrotingsresultaat primitieve begroting 2026-2029	**-3.073**	**-527**	**-373**	**84**
Waarvan structureel	929	137	-555	-116
Waarvan incidenteel	-4.002	-664	182	200

Tabel 3 Financieel perspectief primitieve begroting 2026-2029

Zoals eerder beschreven in de kadernota en de raadsinformatiebrief (d.d. 24 juni 2025), blijkt uit de voorliggende begroting dat het structurele begrotingsresultaat minder negatief uitvalt dan oorspronkelijk werd voorzien in de kadernota. Op basis van de primitieve begroting wordt voor de jaren 2026 en 2027 een structureel begrotingsresultaat verwacht van respectievelijk ca. € 0,9 miljoen en ca. € 0,1 miljoen (meer structurele baten dan lasten), wat een structureel sluitende begroting betekent. Vanaf 2028 verandert dit beeld echter, waarbij voor 2028 een structureel tekort van ca. € 0,6 miljoen en voor 2029 van ca. € 0,1 miljoen wordt verwacht.
Uit bovenstaande tabel blijkt tevens dat voor 2026 en 2027 de incidentele lasten de incidentele baten overstijgen. In de begroting is (in het overzicht ‘incidentele lasten en baten’) een specificatie en nadere toelichting van deze lasten en baten opgenomen. Om deze incidentele zaken doorgang te kunnen laten vinden zal (zoals het er nu naar uitziet) aanspraak gedaan moeten worden op de algemene reserve.
Hierbij dient te worden opgemerkt dat dit de begrotingscijfers zijn zoals die in de primitieve begroting zijn opgenomen. Zoals in hoofdstuk 3 duidelijk zal worden, zijn er diverse ontwikkelingen die zich na het opstellen van de primitieve begroting hebben voorgedaan, en die nog een effect hebben op bovenstaande cijfers. In hoofdstuk 4 wordt het begrotingsresultaat gepresenteerd inclusief die nagekomen ontwikkelingen. In de resterende paragrafen van dit hoofdstuk wordt allereerst ingegaan op de totstandkoming van de cijfers in de primitieve begroting.

2.2 Verschillen ten opzichte van kadernota 2026-2029

De ontstane verschillen ten opzichte van de kadernota 2026-2029 kunnen als volgt worden samengevat.

(bedragen x € 1.000) (-/- = nadeel)	2026	2027	2028	2029
Verschil verwacht begrotingsresultaat (primitieve begroting vs. vastgestelde kadernota)	**4.546**	**4.378**	**1.066**	**1.317**
Waarvan structureel	4.761	3.903	883	1.117
Waarvan incidenteel	-215	475	182	200

Tabel 4 Verschil primitieve begroting vs. kadernota

In de begroting is (in de 'financiële positie 2026-2029') een gedetailleerd verloopoverzicht opgenomen, waarin de verschillen ten opzichte van de kadernota nader worden toegelicht.

In grote lijnen geldt dat vanaf 2026 op basis van de Meicirculaire 2025 voordelen worden verwacht door een hogere uitkering uit het gemeentefonds. Omdat de Meicirculaire 2025 ten tijde van het opstellen van de kadernota nog niet uit was gebracht door het Rijk, konden deze effecten nog niet verwerkt worden in de kadernota. Deze voordelen zijn wel toegelicht in de raadsinformatiebrief (d.d. 24 juni 2025). De hogere uitkering heeft vooral betrekking op extra middelen die het Rijk heeft toegewezen ter compensatie van de verwachte terugval in het gemeentefonds in 2026 (ook wel het 'ravijnjaar 2026' genoemd), alsmede de landelijke tekorten binnen de Jeugdzorg. Vanaf 2028 heerst er nog steeds onduidelijkheid en blijven de extra middelen beperkt.

Daarnaast worden vooral in 2026 en 2027 lagere kapitaallasten verwacht. Dit is het resultaat van de in de kadernota geformuleerde actie om richting het opstellen van de begroting 2026-2029 een reële(re) inschatting van het verwachte jaar van afronden van investeringen te hanteren.

Hiertegenover staan diverse nadelen als gevolg van verwachte lastenstijgingen m.b.t. o.a. de Wmo en Jeugdzorg (waarover de gemeenteraad per raadsinformatiebrief d.d. 4 juni 2025 is geïnformeerd).

2.3 Aandachtspunten / gehanteerde uitgangspunten die in de begroting zijn verwerkt

Bij de totstandkoming van bovenstaande cijfers zijn diverse uitgangspunten gehanteerd en spelen diverse aandachtspunten. In deze paragraaf worden de belangrijkste zaken inzichtelijk gemaakt en toegelicht.

2.3.1 Acties rapport structurele begrotingsruimte

In de raadsinformatiebijeenkomst van 10 april 2025 is het Rapport structurele begrotingsruimte aan de gemeenteraad toegelicht. In het rapport zijn diverse maatregelen benoemd waarmee de begrotingsruimte kan worden vergroot zonder dat dit ten koste gaat van de huidige ambities en dienstverlening van de gemeente. Dit ziet vooral toe op het realistisch(er) en minder voorzichtig begroten van diverse begrotingsposten.

In de kadernota 2026-2029 zijn op basis van het rapport diverse actiepunten geformuleerd. Hieronder wordt per actiepunt aangegeven hoe dit is verwerkt in de voorliggende begroting.

<table>
<tr><th>Actiepunt</th><th>Verwerking in begroting</th></tr>
<tr><td>1.1 Hanteer richting het opstellen van de begroting 2026-2029 een minder voorzichtige inschatting wat betreft de verwachte afrekening van het btw-compensatiefonds.</td><td>Het btw-compensatiefonds (BCF) stelt gemeenten in staat om betaalde btw op bepaalde activiteiten terug te vorderen. Sinds 2015 is er een plafond ingesteld voor het BCF, waarbij het fonds en het gemeentefonds functioneren als communicerende vaten. Blijven de gezamenlijke btw-declaraties van gemeenten onder dit plafond, dan wordt het verschil toegevoegd aan het gemeentefonds. Wordt het plafond echter overschreden, dan volgt er een inhouding.

Gemeenten mogen bij het opstellen van hun begroting rekening houden met de (verwachte) afrekening van het BCF. Omdat de exacte hoogte hiervan moeilijk te voorspellen is, zijn er eerder afspraken gemaakt tussen de provinciale toezichthouders en het ministerie van BZK over wat als een realistische inschatting geldt. Daarbij is vastgesteld dat gemeenten maximaal mogen ramen op basis van de meest recent gerealiseerde afrekening.

Waar de gemeente in het verleden nog uit voorzorg een lager bedrag opnam, is in deze begroting uitgegaan van 100% van de laatst bekende afrekening over 2024. Voor gemeente Moerdijk betekent dit een verwachte ontvangst van € 627.000 vanaf 2026. Dit bedrag valt binnen de provinciale richtlijnen en sluit aan bij het actiepunt zoals geformuleerd in de kadernota.

Wel geldt dat als de landelijke afrekening in enig jaar lager uitvalt, er in het daaropvolgende begrotingsjaar mogelijk een neerwaartse bijstelling nodig is.</td></tr>
<tr><td>1.2 Hanteer richting het opstellen van de begroting 2026-2029 een reële(re) inschatting van het verwachte jaar van afronden van investeringen.</td><td>Dit actiepunt is opgesteld op basis van het beeld uit voorgaande jaren, waarin de werkelijke kapitaallasten doorgaans lager uitvielen dan in de begroting was geraamd. Deze voordelen ontstaan vooral doordat investeringen vaak later worden afgerond dan oorspronkelijk gepland. Zo’n onderuitputting van kapitaallasten legt feitelijk een onnodig beslag op de structurele begrotingsruimte.

Om deze onderuitputting te beperken, is bij het opstellen van deze begroting kritisch gekeken naar een realistische inschatting van het jaar waarin investeringen daadwerkelijk worden afgerond. Dit is vervolgens verwerkt in de prognoses van de kapitaallasten. Daarbij is bewust gekozen voor een planning die ruimte laat voor tegenvallers, en niet uitgaat van het meest optimistische scenario.

Hoewel het effect van deze maatregel lastig exact te kwantificeren is — omdat niet kan worden vastgesteld hoe de situatie zonder deze actie zou zijn geweest — is het resultaat zichtbaar in de neerwaartse bijstelling van de verwachte kapitaallasten voor de jaren 2026-2029. Zoals weergegeven in de paragraaf "Financiële positie 2026-2029" zijn binnen de kapitaallasten de volgende voordelen gerealiseerd ten opzichte van de kadernota 2026-2029:
<table>
<tr><th>(bedragen x € 1.000)</th><th>2026</th><th>2027</th><th>2028</th><th>2029</th></tr>
<tr><td>Kapitaallasten</td><td>1.537</td><td>1.372</td><td>280</td><td>220</td></tr>
</table></td></tr>
<tr><td>1.3 Hanteer richting het opstellen van de begroting 2026-2029 een reële(re) inschatting van het verwachte jaar waarin de in de stelpost nieuw beleid opgenomen middelen daadwerkelijk ingezet zullen gaan worden.</td><td>In de kadernota 2026-2029 zijn de middelen die op basis van eerdere kadernota’s al in de stelpost nieuw beleid waren opgenomen, reeds geactualiseerd en bijgesteld. In de voorliggende begroting zijn hier geen verdere wijzigingen in doorgevoerd. In hoofdstuk 6 komt de huidige stelpost nieuw beleid wel aan bod als mogelijke knop waaraan nog gedraaid kan worden.</td></tr>
</table>

Actiepunt	Verwerking in begroting
1.4 Overweeg richting het opstellen van de begroting 2026-2029 de mogelijkheid tot het dekken van afschrijvingslasten uit een bestemmingsreserve.	Hoofdstuk 6 schetst de verschillende mogelijkheden voor de inzet van de gemeentelijke reserves. Omdat het inzetten van reserves een bevoegdheid van de raad is, zijn eventuele effecten hiervan nog niet in de begroting verwerkt. Wel wordt hier een voorstel voor gedaan.
1.5 Hou de mogelijkheid tot het inzetten van de algemene reserve achter de hand als eventuele noodmaatregel om de begroting voor het eerstvolgende jaar sluitend te maken, waarmee eventueel tijd gekocht kan worden.	

Tabel 5 Verwerking acties rapport structurele begrotingsruimte

2.3.2 Algemene uitkering gemeentefonds

Gemeenten zijn in hoge mate afhankelijk van inkomsten vanuit het Rijk. De belangrijkste bron hiervan is de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Voor gemeente Moerdijk betreft dit in 2026 een bedrag van ruim € 82 miljoen.

Meicirculaire 2025

De raming van de algemene uitkering in de begroting 2026–2029 is – conform een bestendige werkwijze – gebaseerd op de Meicirculaire 2025. Daarmee wordt voldaan aan de begrotingsrichtlijnen van de provincie als financieel toezichthouder. Omdat de Meicirculaire pas na het opstellen van de kadernota 2026–2029 verscheen, kon daar toen nog geen rekening mee worden gehouden. Wel waren in de kadernota al indicaties opgenomen op basis van de toen beschikbare Voorjaarsnota, waarin een positief effect werd voorzien. De gemeenteraad is per raadsinformatiebrief (d.d. 24 juni 2025) nader geïnformeerd over de inhoud en gevolgen van de Meicirculaire.

Onzekerheden Jeugdzorg

Het Rijk heeft in de Meicirculaire extra middelen beschikbaar gesteld als compensatie voor het verwachte tekort in 2026 (het zogeheten 'ravijnjaar') en daarnaast is er tot en met 2027 deels voorzien in een oplossing voor de landelijke tekorten in de Jeugdzorg. Dit is mede gedaan naar aanleiding van het rapport Groeipijn van de Commissie Van Ark. Het Rijk heeft toegezegd 50% van de geconstateerde jeugdzorgtekorten voor haar rekening te nemen. Deze compensatie is, voor zover het de jaren vanaf 2025 betreft, verwerkt in de Meicirculaire 2025. Voor de jaren 2023 en 2024 is nog geen compensatie opgenomen. Het demissionaire kabinet heeft echter aangegeven te zoeken naar financiële ruimte om ook over die jaren compensatie aan gemeenten te bieden.

Onzekerheid over de maatregelen / middelen vanaf 2028

Met name vanaf 2028, blijft de situatie onzeker en zijn de extra middelen beperkt. Het ingroeipad voor de verwachte besparingen uit de Hervormingsagenda Jeugd is verschoven naar 2028. Het Rijk verwacht dan namelijk dat de maatregelen uit de Hervormingsagenda Jeugd gerealiseerd gaan worden. Omdat de verwachte besparingen pas vanaf 2028 worden gerealiseerd – en zowel het volume als het prijspeil sinds de oorspronkelijke inschattingen (ten tijde van de Hervormingsagenda Jeugd) zijn toegenomen – rekent het Rijk op een hoger besparingspotentieel.
Daarnaast zijn aanvullende maatregelen aangekondigd, waaronder:

- De invoering van een eigen bijdrage voor Jeugdzorg per 1 januari 2028
- Nieuwe afspraken over het beter sturen op de duur van jeugdzorgtrajecten

Deze maatregelen moeten vanaf 2028 leiden tot lagere lasten voor gemeenten. Gemeenten mogen ervan uitgaan dat deze ontwikkeling per saldo budgettair neutraal zal zijn: tegenover lagere inkomsten vanuit het Rijk zouden structureel lagere uitgaven moeten staan. Vanuit deze veronderstelling staat de provinciaal toezichthouder toe dat gemeenten hiervoor stelposten opnemen in hun begroting. Op basis hiervan zijn in de voorliggende begroting onderstaande stelposten opgenomen:

(bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029
Stelpost - Eigen bijdrage Jeugdzorg	0	0	439	441
Stelpost - Sturen op trajectduur jeugdzorg	0	0	115	115

Tabel 6 Stelposten Jeugdzorg

Uitgavenontwikkeling Jeugdzorg

In het licht van de aanhoudende onzekerheid over rijksmaatregelen en -middelen, blijven de kostenontwikkelingen binnen de Jeugdzorg een belangrijk aandachtspunt. De gemeenteraad is per raadsinformatiebrief d.d. 4 juni 2025 geïnformeerd over de ontwikkelingen binnen de jeugdzorgbudgetten van gemeente Moerdijk.

Zoals in die brief toegelicht, werd in de kadernota 2026–2029 nog uitgegaan van een benodigde bijstelling van € 1 miljoen vanaf 2026, terwijl dit met de nieuwe inzichten uitkomt op € 2,05 miljoen. Dit betekent dat in deze begroting ten opzichte van de kadernota een extra bijstelling van € 1,05 miljoen is verwerkt. Daarbij is tevens rekening gehouden met de verwachte indexering van de jeugdtarieven voor 2026.

Hoewel deze forse bijstellingen in de begroting zijn verwerkt in de meerjarige ramingen, blijft het risico op verdere kostenstijgingen bestaan als er geen aanvullende maatregelen worden genomen. In de raadsinformatiebrief is hierover het volgende gesteld:
"Door een stevige regionale samenwerking, een passend gecontracteerd zorgaanbod en data gedreven sturing, kan versnippering worden tegengegaan en financiële efficiëntie worden bereikt. Daarnaast werken we aan het verbeteren van de doorstroom en uitstroom van jeugdhulp, in combinatie met preventieve maatregelen zoals versterken van het voorliggend veld, inzet van ambulante toegangsprofessionals en normaliseren. Hierdoor blijft de specialistische zorg beschikbaar en betaalbaar voor jeugdigen die het écht nodig hebben. Worden bovengenoemde ontwikkelingen niet doorgezet dan zal de jeugdbegroting op Niet Vrij Toegankelijke Zorg verder oplopen."

Op basis van deze ingezette aanpak is in de begrotingsraming verwerkt dat de kostenstijgingen vanaf 2028 geleidelijk afvlakken. Waar in de jaren 2026 en 2027 nog wordt gerekend met ca. € 2,05 miljoen aan hogere lasten, is dit bedrag vanaf 2028 geraamd op ca. € 1,65 miljoen.

Onzekerheden Wmo

Ook binnen een andere grote kostenpost van het sociaal domein, de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), bestaan diverse landelijke onzekerheden. Verschillende landelijke trends zorgen gezamenlijk voor een toenemende vraag naar Wmo-voorzieningen en daarmee oplopende uitgaven.

De vergrijzing van de Nederlandse bevolking leidt ertoe dat steeds meer mensen ondersteuning nodig hebben, bijvoorbeeld bij huishoudelijke taken, mobiliteit of persoonlijke verzorging. Daarnaast is er een landelijke ontwikkeling waarbij ouderen langer zelfstandig thuis blijven wonen, wat vaak gepaard gaat met intensievere zorg- en ondersteuningsvragen. Ook de aanhoudende krapte op de zorgarbeidsmarkt heeft een opwaarts effect op de kosten. Deze ontwikkelingen zetten de uitvoerbaarheid en betaalbaarheid van Wmo-ondersteuning door gemeenten onder druk.

Onderzoek naar houdbaarheid Wmo

Al in 2021 is door het ministerie van VWS en de VNG een gezamenlijk onderzoekstraject gestart naar de toekomstbestendigheid van de Wmo 2015. Het doel is om dit traject eind 2025 af te ronden met een eindrapport, waarin aanbevelingen worden gedaan die een structurele bijdrage moeten leveren aan de houdbaarheid van de Wmo. Onderdeel van een toekomstbestendige Wmo is ook een passende en duurzame financiering. In de Meicirculaire 2024 is daarom afgesproken dat voor een nader te bepalen deel van de Wmo in de toekomst een aparte financieringssystematiek wordt gehanteerd, die beter aansluit op de lastenontwikkeling. Vooruitlopend op deze uitwerking heeft het Rijk reeds extra middelen toegevoegd aan het gemeentefonds. Deze waren reeds vorig jaar in de begroting verwerkt.

Stelpost invoering inkomensafhankelijke eigen bijdrage

Sinds 2019 geldt voor de meeste Wmo-voorzieningen een vast abonnementstarief. Inwoners betalen hierbij een standaard maandbedrag, ongeacht hun inkomen of vermogen. Deze maatregel heeft landelijk geleid tot een toename van het aantal aanvragen, met name voor huishoudelijke hulp, en daarmee tot hogere kosten voor gemeenten.

In 2023 kondigde het toenmalige kabinet aan het abonnementstarief te willen vervangen door een inkomensafhankelijke eigen bijdrage. Het doel hiervan is om de gemeentelijke Wmo-voorzieningen beschikbaar te houden voor de inwoners die daadwerkelijk op ondersteuning zijn aangewezen en deze niet zelf kunnen organiseren. Aanvankelijk was het plan om deze wijziging alleen te laten gelden voor huishoudelijke hulp per 1 januari 2025. Later werd besloten de inkomensafhankelijke bijdrage breder in te voeren, voor alle Wmo-voorzieningen waarop het abonnementstarief van toepassing is. Hierdoor werd de invoering uitgesteld naar 1 januari 2026. Inmiddels is bekend dat de invoering opnieuw is uitgesteld en is het moment van daadwerkelijke invoering onduidelijk, mede omdat het onderwerp als controversieel is aangemerkt.
Vooruitlopend op deze wijziging heeft het Rijk de uitkering uit het gemeentefonds verlaagd, met de gedachte dat gemeenten op termijn eigen inkomsten kunnen genereren via de nieuwe eigen bijdrage. Vanuit deze veronderstelling staat de provinciaal toezichthouder toe dat gemeenten hiervoor een stelpost opnemen in hun begroting. Op basis hiervan is in de voorliggende begroting onderstaande stelpost opgenomen:

(bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029
Stelpost - Herinvoering eigen bijdrage Wmo	0	397	397	397

Tabel 7 Stelpost Wmo

Overige onzekerheden gemeentefonds

Naast de benodigde omvang van het gemeentefonds, mede in relatie tot de kostenontwikkelingen binnen de Jeugdzorg en Wmo, worden er momenteel ook onderzoeken uitgevoerd naar de manier waarop het gemeentefonds onder de gemeenten wordt verdeeld.

Daarnaast spelen ontwikkelingen rondom de specifieke uitkeringen (Spuks) die gemeenten voor bepaalde onderwerpen ontvangen, terwijl er tevens een risico bestaat bij de jaarlijkse afrekening van het zogenoemde Btw-compensatiefonds, waarvan de hoogte kan fluctueren.

In de paragraaf over weerstandsvermogen en risicobeheersing worden deze risico's voor onze gemeente regelmatig geactualiseerd en toegelicht. Ook is daar een nadere toelichting opgenomen over de onzekerheden rondom het gemeentefonds. Gezien deze verschillende onzekerheden is in het weerstandsvermogen een bedrag van € 1,5 miljoen gereserveerd.

2.3.3 Lokale heffingen (tarieven en kostendekkendheid)

Naast de uitkering uit het gemeentefonds vormen lokale heffingen een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente. Naast de onroerendezaakbelasting (OZB) zijn ook de afvalstoffenheffing, reinigingsrechten en rioolheffing van groot belang voor het totaalbeeld van de lokale lasten.

In de begroting wordt (in de paragraaf ''lokale heffingen'') een overzicht gegeven van de geraamde opbrengsten uit diverse gemeentelijke belastingen en rechten, de kwijtscheldingen, en de effecten hiervan op de lokale lastendruk.

De tarieven zijn geïndexeerd volgens de uitgangspunten uit de kadernota 2026-2029. Voor 2026 is daarbij een prijsindex van 3,4% gehanteerd, wat neerkomt op een inflatiecorrectie zonder verdere verhogingen. Voor de riool- en afvalstoffenheffing geldt het principe van 100% kostendekkendheid. De verwachting is dat de lokale lastendruk voor een gemiddeld huishouden met ongeveer 3,3% toeneemt ten opzichte van 2025.

Ook voor de leges met betrekking tot omgevingsvergunningen geldt dat deze maximaal kostendekkend mogen zijn, wat betekent dat de opbrengsten niet hoger mogen uitvallen dan de daadwerkelijk gemaakte gemeentelijke kosten. Op basis van de verwachte kosten, de doorberekende uren en de geraamde leges is voor 2026 de kostendekkendheid berekend op ca. 92,8%. De belangrijkste inkomsten binnen deze categorie zijn de leges voor omgevingsvergunningen en procedures Ruimtelijke Ordening. Aangezien het aantal vergunningen en daarmee de leges (afhankelijk van de bouwsom) jaarlijks sterk kunnen variëren, zijn de tarieven voor bouwleges enkel geïndexeerd met de in de kadernota

vastgestelde indexering (3,4%). Dit resulteert in een kostendekkendheid van ongeveer 93%, waarmee enige marge wordt aangehouden i.r.t. de maximaal 100% kostendekkendheid. Een eventuele gewenste verhoging van de kostendekkendheid zou betekenen dat de tarieven verder verhoogd dienen te worden.

2.3.4 Personeel gerelateerde aandachtspunten

Taakstelling Invoering Wkb

In de begroting was voor de invoering van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) een taakstelling opgenomen van € 50.000 in 2026 en € 100.000 vanaf 2027. Dit was gebaseerd op de verwachting dat er door de Wkb minder vergunningen zouden worden afgegeven en dat de inzet van het team VVTH (en daarmee de kosten) zou afnemen.

Op 1 januari 2024 is de Wkb van kracht geworden voor nieuwbouw in gevolgklasse 1. In december 2024 heeft de minister de Eerste Kamer geïnformeerd dat de Wkb in de huidige vorm onvoldoende aansluit bij verbouwprojecten. Verbouw valt daarom definitief niet onder de Wkb. Mocht dit in de toekomst veranderen, dan moet eerst een nieuw voorstel aan de Tweede en Eerste Kamer worden voorgelegd.

Dit betekent dat een groot deel van het werk dat zou afnemen, gewoon bij de gemeente blijft. De taakstelling was gebaseerd op het volledig vervallen van de werkzaamheden uit gevolgklasse 1, maar in werkelijkheid gaat het slechts om ca. 10% van het oorspronkelijk geraamde aantal uren. Daardoor kan de eerder vastgestelde taakstelling niet worden gerealiseerd. Mocht in de toekomst worden besloten om meer typen bouwwerken onder de Wkb te brengen, dan wordt het effect op de benodigde capaciteit opnieuw beoordeeld.

Inzet middelen CDOKE

Met de tijdelijke regeling Capaciteit Decentrale Overheden Klimaat en Energie (CDOKE) ondersteunt het Rijk gemeenten en provincies bij het versterken van hun interne organisatie voor de uitvoering van klimaat- en energietaken. De middelen kunnen worden ingezet voor extra personele inzet en het inschakelen van externe expertise.

Mede op basis van de eerder door de gemeenteraad beschikbaar gestelde formatie zijn in de begroting onderstaande lasten begroot, met daartegenover de corresponderende rijksbijdragen. Per saldo is dit voor de gemeente dus budgettair neutraal.

(bedragen x € 1.000) (-/- is nadeel)	2026	2027	2028	2029
Salarissen en sociale lasten	-771	-771	-767	-767
Overige lasten	-316	-87	0	0
Rijksbijdragen	1.087	858	767	767
Saldo	**0**	**0**	**0**	**0**

Tabel 8 Financiële verwerking formatie CDOKE in begroting

2.3.5 Onderwerpen die op dit moment nog niet financieel vertaald zijn in de begroting

Zoals eerder benoemd in de kadernota, zijn er diverse lopende ontwikkelingen die naar verwachting in de toekomst tot een beroep op middelen (budget of formatie) zullen leiden, maar waarvan de effecten op dit moment nog niet concreet zijn te begroten. In de voorliggende begroting 2026–2029 is dan ook nog geen rekening gehouden met deze ontwikkelingen.

Projecten in de intake- of initiatieffase

Er lopen meerdere projecten waarbij nog onduidelijk is of en in welke mate financiële participatie van de gemeente noodzakelijk is. Zonder uitputtend te zijn gaat het o.a. om:

- Stationsgebied Lage Zwaluwe;
- Groenvliet Standdaarbuiten;
- Woningbouw kleine kernen;
- Herontwikkeling IJshof;
- De Donk Zevenbergen.

Integraal huisvestingsplan scholen 2025-2040
In de loop van 2025 wordt het integraal huisvestingsplan scholen (IHP) opgesteld. De scholen die in de afgelopen jaren geen (vervangende) nieuwbouw of renovatie hebben gehad, zullen hierin met een meerjaren investeringsplanning opgenomen worden. Het betreft de volgende scholen waarvoor al projecten zijn gestart:
- Zevenbergschen Hoek: de Hoeksteen (i.c.m. gemeenschapshuis);
- Klundert: De Molenvliet, De Rietvest en Het Bastion;
- Fijnaart: De Fijne Aarde en De Springplank;
- Willemstad: Willem de Zwijger en De Singel (i.c.m. de gymzaal en gemeenschapshuis Irene).

Daarnaast zullen de volgende scholen, waarvoor nog geen projecten zijn gestart, opgenomen worden:
- Zevenbergen: De Toren en De Boemerang (één van beiden i.c.m. gymzaal ter vervanging huidige gymzaal Droge Mark);
- Moerdijk: De Klaverhoek;
- Heijningen: Het Kompas.

Een aantal hiervan is eerder opgenomen in een kadernota en maakt dus (op termijn) onderdeel uit van de stelpost nieuw beleid. Voor een aantal andere geldt dit nog niet. Naar verwachting zal het IHP begin 2026 aan de raad worden voorgelegd, met hierin een investeringsplanning. De financiële effecten hiervan zullen vervolgens worden opgenomen in de kadernota 2027-2030.

Verduurzaming zwembaden
Gekoppeld aan het traject voor de nieuwbouw van de Niervaert in Klundert heeft de gemeenteraad besloten dat er ook een duurzaam toekomstperspectief moet komen voor de drie andere zwembaden binnen de gemeente. In Q1 2026 volgt hierover een voorstel aan de gemeenteraad. Naar verwachting heeft dat voorstel ook financiële consequenties. Per informatiebrief (d.d. 8 juli 2025) is de gemeenteraad geïnformeerd over de actuele status en het te doorlopen proces.

Mogelijk omzetten van de pilotfunctie coördinator buitengebied naar vaste formatie
In 2023 is de (tijdelijke) functie coördinator landelijk gebied in het leven geroepen om de transitie van het landelijk gebied van een samenhangende aanpak te voorzien. De coördinator fungeert daarnaast als gesprekspartner en in- en extern aanspreekpunt voor zaken die spelen in het buitengebied. Daarbij is bepaald dat het in eerste instantie om een pilotfunctie gaat voor drie jaar. En dat binnen die drie jaar een evaluatie plaatsvindt of het wenselijk is om deze pilotfunctie te veranderen in een functie binnen de vaste formatie. De pilot zelf loopt af op 1 mei 2026. Mocht uit de evaluatie blijken dat het wenselijk is deze functie te continueren en formaliseren zal hiertoe nog budget worden aangevraagd.

Accommodatiebeleid
Na vaststelling van het beleidskader voor gemeenschapshuizen / MFC's in september 2023, is het overkoepelende accommodatiebeleid eind 2025 gereed. De uitwerking en implementatie volgt in 2026. In de begroting van 2026 is hiermee nog geen rekening gehouden. Daarnaast zal bij het vaststellen van het accommodatiebeleid ook de benodigde structurele formatie voor de uitvoering worden opgenomen. Deze zal mogelijk landen in de kadernota 2027.

Powerport

Als gevolg van het in juni genomen BOL-besluit over het zoekgebied in de gemeente Moerdijk voor de nationale opgave Powerport, is de verwachting dat het in de kadernota opgenomen budget van € 300.000 voor 2026 niet toereikend zal zijn. Wij voorzien dat er rekening moet worden gehouden met versterking van een effectieve programmatische aanpak van de Powerport-opgave met expertise, aansturing- advies en uitvoeringscapaciteit en (werk)budget ten behoeve van:

- Projectleiding en uitvoering van de Moerdijkregeling
- Uitvoering en (strategische) advisering grondzaken
- Omgevingsmanagement
- Programmamanagement incl. financiën en control
- Strategievorming en deelname Ontwerptafel
- Inhoudelijke advisering op o.a. RO, milieu, buitengebied, sociaal domein, wonen, economie en mobiliteit
- Planologie, VVTH, interventies openbare ruimte t.b.v. energie infrastructuurprojecten
- Ondersteuning van dorps/gebiedstafels
- Sociaal-maatschappelijke ondersteuning inwoners

De komende maanden zal een geactualiseerd meerjarenbeeld en een programmaplan worden uitgewerkt en voorgelegd aan de gemeenteraad inclusief de werking van de dan gemaakte bekostigingsafspraken met Rijk en Provincie. Hierbij wordt conform eerdere raadsbesluiten ingezet op het uitgangspunt dat de kosten in beginsel voor rekening van het Rijk en/of provincie zullen komen.

3. Nagekomen ontwikkelingen na opstellen primitieve begroting

In hoofdstuk 2 zijn de uitkomsten van de primitieve begroting geschetst. De primitieve begroting is het uiteindelijke boekwerk dat als begroting aan de gemeenteraad wordt aangeboden. Om dit boekwerk op tijd aan de gemeenteraad te kunnen aanbieden, wordt dit document begin september afgerond. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op ontwikkelingen die niet zijn verwerkt in de primitieve begroting, maar worden meegenomen in de 1e begrotingswijziging 2026, die onlosmakelijk onderdeel uitmaakt van de besluitvorming over de begroting 2026–2029.

3.1 Genomen raadsbesluiten

Sinds het opstellen van de primitieve begroting 2026-2029 zijn of worden diverse raadsbesluiten verwacht die nog een effect hebben op het meerjarige begrotingsresultaat.

Raadsvergadering 11 september 2025

In de raadsvergadering van 11 september 2025 zijn onderstaande besluiten genomen met financiële consequenties, t.w.:

- Toekomstbestendige gymaccommodaties – aanvraag krediet gymzaal Zevenbergen
  Dit betreft het instemmen met het ontwerp voor de nieuwe gymzaal bij basisschool de Regenboog aan de Regenboogstraat in Zevenbergen inclusief inrichting openbare ruimte. Hierbij is een investeringskrediet beschikbaar gesteld voor de investering in het gebouw (€ 2.302.907) en de installaties, inventaris en buitenterrein (€ 677.298). Met de lasten uit deze investering was in de stelpost nieuw beleid grotendeels al rekening gehouden. In het raadsvoorstel is in de besluitpunten 5 en 6 verwezen naar de financiële verwerking van de aanvullende lasten hiervan in de kadernota 2027, begroting 2027 en de 1e begrotingswijziging 2027. Aangezien met het raadsbesluit is ingestemd met het beschikbaar stellen van het investeringskrediet, ligt het voor de hand om de aanvullende effecten die hieruit voortkomen direct in de begroting 2026-2029 te verwerken middels de 1e begrotingswijziging 2026.

- Initiatiefvoorstel: Aanvullend kader meerjarenbegroting: financiële middelen programma beheer fysieke leefomgeving
  Op 3 juli 2025 heeft de gemeenteraad via een aangenomen amendement besloten om de benodigde financiële middelen voor het programma beheer fysieke leefomgeving uit de kadernota te schrappen. In de raadsvergadering van 11 september 2025 is besloten om:
  - Als aanvullend kader voor de meerjarenbegroting te formuleren dat financiële middelen voor het programma beheer fysieke leefomgeving worden opgenomen in de stelpost nieuw beleid in de meerjarenbegroting 2026-2029, in lijn met de paragraaf daarover in de kadernota 2026-2029;
  - Als aanvullend kader voor de meerjarenbegroting te formuleren dat de raad bij de begrotingsbehandeling een besluit wil kunnen nemen over de inzet van de middelen die noodzakelijk zijn voor het onderhoud van het bestaande groenareaal;
  - Het college op te dragen om voor de vergroeningsplannen per kern met een raadsvoorstel te komen waarin aandacht is voor fasering en kernspecifieke keuzes.

  Op basis hiervan zijn de middelen die in eerste instantie uit de stelpost nieuw beleid waren gehaald (zie hoofdstuk 1) weer toegevoegd aan de stelpost nieuw beleid. In het raadsvoorstel bij de begroting 2026-2029 wordt voor diverse onderdelen voorgesteld om deze direct beschikbaar te stellen. De resterende middelen blijven in de stelpost nieuw beleid zitten, in afwachting van een afzonderlijk raadsbesluit.

- Raadsbesluit De Parel
  Tot slot is een raadsbesluit genomen m.b.t. De Parel. De financiële effecten die hieruit voortkomen verwerken we in deze aanbiedingsnota.

Raadsvergadering 23 oktober 2025
Voor de raadsvergadering van 23 oktober 2025 wordt, voor zover nu bekend, onderstaand voorstel aan de raad voorgelegd wat een effect heeft op het meerjarige begrotingsresultaat:

- Drukriolering Fort Sabina
  Dit betreft het uitvoeren van de aanleg van drukriolering bij Fort Sabina. Voorgesteld wordt om voor deze werkzaamheden een investeringskrediet van € 240.000 beschikbaar te stellen en de jaarlijkse kapitaallasten van € 11.300 vanaf 2027 ten laste te brengen van het begrotingsresultaat 2027 en volgende jaren.

Ten tijde van het opstellen van deze aanbiedingsnota, heeft de besluitvorming over bovenstaand voorstel nog niet plaatsgevonden. Logischerwijs zullen de financiële effecten uiteindelijk conform het genomen raadsbesluit worden verwerkt.

3.2 Overige nagekomen ontwikkelingen

Er zijn enkele nieuwe ontwikkelingen die nog niet waren meegenomen in de kadernota of die nog nader uitgezocht dienden te worden. Omdat het essentieel is deze ontwikkelingen wel op te nemen in de meerjarenbegroting 2026-2029 wordt voorgesteld deze alsnog mee te nemen. De financiële gevolgen worden verwerkt in de 1e begrotingswijziging 2026. Het betreft de volgende zaken:

Organisatiesturing- en structuur
De groei van de gemeente is meer dan het stapelen van stenen. Het gaat ook om de voorzieningen die nodig zijn om fijn in Moerdijk te kunnen wonen, werken en recreëren. Om adequate dienstverlening te kunnen blijven verlenen is het nodig dat de organisatie meegroeit met de toename van inwoners en maatschappelijke taken. Dat maakt dat de invulling van ons organisatiemodel (Van Goed naar Beter) aan een update toe is.

Dit komt doordat we voor grotere en complexere opgaven staan dan we hadden voorzien in 2017. De complexiteit zit hem in een aantal zaken. De samenleving stelt hogere eisen: inwoners weten de gemeente steeds beter te vinden, stellen complexere vragen en verwachten snelle, adequate antwoorden. Ook de vergrijzing brengt extra taken met zich mee, WMO-aanvragen zijn steeds vaker complex en meervoudig en ook de druk op jeugdhulp wordt steeds hoger. Daarnaast zien we ambitieuze doelstellingen vanuit de lokale politiek en van buitenaf zoals op het gebied van woningbouw, de ontwikkeling van Powerport, haven- en industrieterrein, stationsomgevingen, scholen, sporthallen en zwembaden.

De afgelopen jaren hebben we door te leren en te experimenteren innovatie een impuls gegeven. Hoewel we de afgelopen jaren innovatief en meer data gedreven zijn gaan werken, blijkt dat dit de stijgende werkdruk niet volledig opvangt. De organisatie is in de afgelopen jaren gegroeid in medewerkers voor het fysieke en het sociale domein, maar ondersteuning en management zijn daarbij achtergebleven. Het aantal teammanagers is zelfs verminderd.

Om beter te kunnen sturen op opgaven, resultaten en ontwikkeling van medewerkers is onderzoek gedaan naar mogelijke verbeteringen. Dit heeft geleid tot het koersdocument Koersvast bijsturen. Daarmee zetten we een stap richting een toekomstbestendige organisatie die klaar is voor de uitdagingen van morgen.

Wat voor organisatie zijn we?
Het koersdocument begint met een visie op de gewenste organisatie. Deze visie is uitgewerkt in zes leidende principes die richting geven aan hoe we werken en samenwerken:

1. Moerdijk is een organisatie die goede dienstverlening levert aan inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners.
2. Moerdijk is een luisterende, aanspreekbare, responsieve en samenwerkende gemeente.
3. Moerdijk is een wendbare organisatie de in kan spelen op politieke ambitie.
4. Moerdijk is een toekomstbestendige organisatie die gesteld staat voor opgaven van buitenaf.
5. Moerdijk neemt verantwoordelijkheid en stimuleert eigenaarschap op alle niveaus.
6. Moerdijk is een aantrekkelijke werkgever.

Koersvast bijsturen
Het organisatie ontwikkeltraject heeft als doel de gemeentelijke organisatie zo in te richten dat er effectief gestuurd kan worden op maatschappelijke opgaven, terwijl medewerkers de ruimte krijgen om zich te ontwikkelen. Dit draagt bij aan een wendbare, slagvaardige en toekomstbestendige organisatie. Om dit te bereiken, kiezen we voor de volgende oplossingsrichtingen:

1. Doorontwikkeling van een sturingsmodel gebaseerd op opgavegericht organiseren.
2. Een logische herstructurering van teams, met een richtlijn van ca. 30 medewerkers per teammanager.
3. Heldere hiërarchische lijnen en duidelijke escalatiepaden.
4. Gerichte investering in samenwerking en integraliteit, zowel binnen de ambtelijke organisatie als in het samenspel tussen bestuur en organisatie.

Financiële doorvertaling
Voor de uitvoering is een structurele uitbreiding van het managementteam met drie teammanagers nodig. Daarnaast wordt de rol van coördinator in enkele uitvoerende teams omgezet naar operationeel leidinggevende. Hiervoor is een structureel budget van € 400.000 noodzakelijk.
Daarnaast is een incidenteel budget nodig voor de verdere inrichting van sturingslijnen, het versterken van samenwerking en integraliteit, en aanvullende opleidingen en trainingen. Daarmee borgen we dat de verandering toekomstbestendig is en niet alleen betrekking heeft op de structuur, maar ook op cultuur en sturing. Het gaat hierbij om € 100.000 in 2026 en in 2027.

Ondersteuning woningeigenaren bij isolatie
De Specifieke Uitkering (SPUK) Lokale Aanpak Isolatie ondersteunt gemeenten bij het opzetten van isolatieprogramma's voor slecht geïsoleerde woningen, met als doel energiebesparing en verduurzaming. Eind 2023 is een overeenkomst gesloten met Energiebox, dat inwoners thuis energieadvies geeft en direct kleine energiebesparende maatregelen uitvoert. Omdat een groot deel van de doelgroep in sociale huurwoningen woont, betaalt Woonkwartier de materiaalkosten voor woningen in haar bezit.

In 2024 ontving de gemeente ruim € 130.000 van Woonkwartier als bijdrage aan dit project, waarmee kwetsbare inwoners worden geholpen. Deze inkomsten zijn verwerkt in het jaarrekeningresultaat 2024. Voor 2026 wordt voorgesteld een incidenteel budget van hetzelfde bedrag vrij te maken voor een extra intensieve ondersteuningsaanpak. Dit richt zich op het begeleiden van huishoudens bij het vinden van passende financieringsmogelijkheden via professionele financieel adviseurs. Door gerichte communicatie en promotie wordt gestreefd naar meer bewustwording en activatie van woningeigenaren om isolatiemaatregelen te treffen.

Reserves Nieuwkomers en Onderwijshuisvesting
Zoals in paragraaf 6.3 nader wordt toegelicht wordt voorgesteld om met ingang van 2026 te stoppen met de jaarlijkse toevoeging en onttrekking aan de reserves Nieuwkomers en Onderwijshuisvesting. Het gevolg hiervan is dat de jaarlijkse storting en onttrekking vervallen. Omdat er meer stortingen dan onttrekkingen waren geraamd, leidt dit tot een positief effect.

- Voor de reserve onderwijshuisvesting ontstaat een positief effect op het structurele begrotingsresultaat van € 0,4 miljoen (2026), € 0,3 miljoen (2027 en 2028) en € 0,4 miljoen (2029).
- Voor de reserve nieuwkomers gaat het vanaf 2026 om een positief effect van € 1,6 miljoen. Omdat de baten en lasten m.b.t. de opvang van Oekraïense ontheemden als incidenteel moeten worden aangemerkt, heeft dit geen effect op het structurele begrotingsresultaat.

3.3 Samenvatting nagekomen ontwikkelingen na opstellen primitieve begroting

De financiële effecten van de in dit hoofdstuk toegelichte raadsbesluiten en nagekomen ontwikkelingen kunnen als volgt worden samengevat.

(bedragen x € 1.000) (-/- = nadeel)	I/S	2026	2027	2028	2029
Omschrijving					
Raadsvergadering 11 september 2025					
• Toekomstbestendige gymaccommodaties – aanvraag krediet gymzaal Zevenbergen	S	0	-40	-40	-39
• Initiatiefvoorstel: Aanvullend kader meerjarenbegroting: financiële middelen programma beheer fysieke leefomgeving	S	-207	-435	-646	-731
• Raadsbesluit De Parel	S	60	52	52	52
• Raadsbesluit De Parel	I	-146	0	0	0
Raadsvergadering 23 oktober 2025					
• Drukriolering Fort Sabina	S	0	-11	-11	-11
Overige nagekomen ontwikkelingen					
• Organisatieontwikkeling	S	-400	-400	-400	-400
• Organisatieontwikkeling	I	-100	-100	0	0
• Ondersteuning woningeigenaren bij isolatie	I	-130	0	0	0
• Reserve onderwijshuisvesting	S	398	306	346	399
• Reserve nieuwkomers	I	1.575	1.575	1.575	1.575
Totaal effect		**1.050**	**947**	**876**	**845**
Waarvan structureel	S	-149	-528	-699	-730
Waarvan incidenteel	I	1.199	1.475	1.575	1.575

Tabel 9 Nagekomen ontwikkelingen na primitieve begroting

Deze effecten zijn niet verwerkt in de primitieve begroting maar zullen worden verwerkt in de 1e begrotingswijziging 2026, die onlosmakelijk onderdeel uitmaakt van de besluitvorming over de begroting 2026–2029.

4. Wat zijn de financiële uitkomsten van de begroting 2026-2029, inclusief de nagekomen ontwikkelingen die verwerkt worden in de 1e begrotingswijziging?

4.1 Financieel perspectief 2026-2029

In hoofdstuk 3 is voor diverse onderdelen aangegeven dat deze verwerkt worden in de 1e begrotingswijziging 2026. Deze begrotingswijziging is een onlosmakelijk onderdeel van de begroting 2026-2029. Samen met de primitieve begroting bepaalt deze 1e wijziging de uiteindelijke begrotingsuitkomst.

Als we de effecten van de nagekomen ontwikkelingen (zie tabel 9) toevoegen aan de eerder gepresenteerde uitkomsten van de primitieve begroting (zie tabel 3), ontstaat het volgende beeld:

(bedragen x € 1.000) (-/- = nadeel)	2026	2027	2028	2029
Verwacht begrotingsresultaat Primitieve begroting + 1e begrotingswijziging 2026	**-2.023**	**420**	**504**	**929**
Waarvan structureel	780	-391	-1.254	-846
Waarvan incidenteel	-2.803	811	1.757	1.775

Tabel 10 Begrotingsresultaat incl. 1e begrotingswijziging 2026

De begrotingsresultaten bestaan uit de totale jaarlijkse baten en lasten die we als gemeente verwachten. Wanneer de baten in een bepaald jaar hoger of lager uitvallen dan de lasten, resulteert dit respectievelijk in een positief of negatief begrotingsresultaat. Dit is in onderstaand figuur grafisch weergegeven:

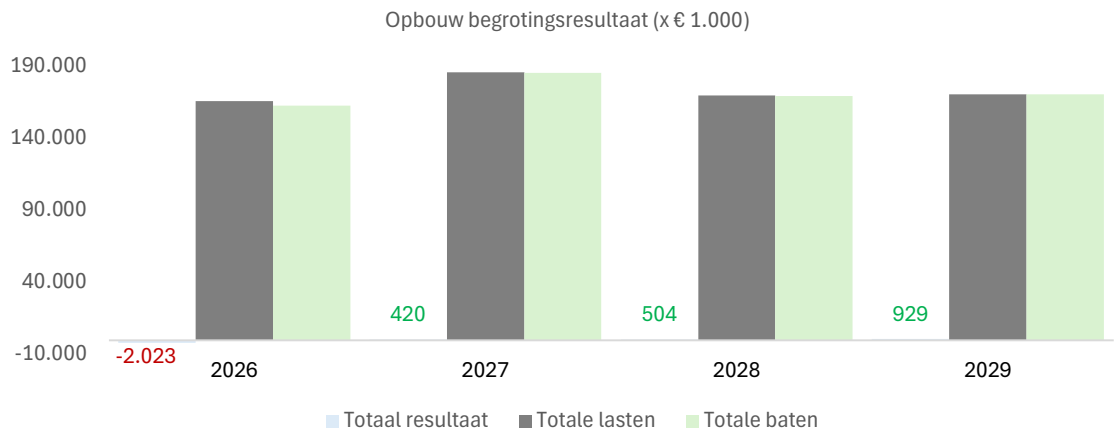

Figuur 1 Begrotingsresultaat i.r.t. begrotingsomvang

In elke provincie houden de Gedeputeerde Staten (GS) toezicht op de financiële positie van gemeenten. Daarbij ligt de nadruk op de beoordeling of de gemeentebegroting structureel en reëel in evenwicht is. Om dit vast te stellen, wordt onderscheid gemaakt tussen incidentele en structurele baten en lasten. Het uitgangspunt hierbij is dat de structurele baten voldoende moeten zijn om de structurele lasten te dekken. Samen vormen deze het structurele begrotingsresultaat.

De opbouw van het begrotingsresultaat is in onderstaande figuur weergegeven:

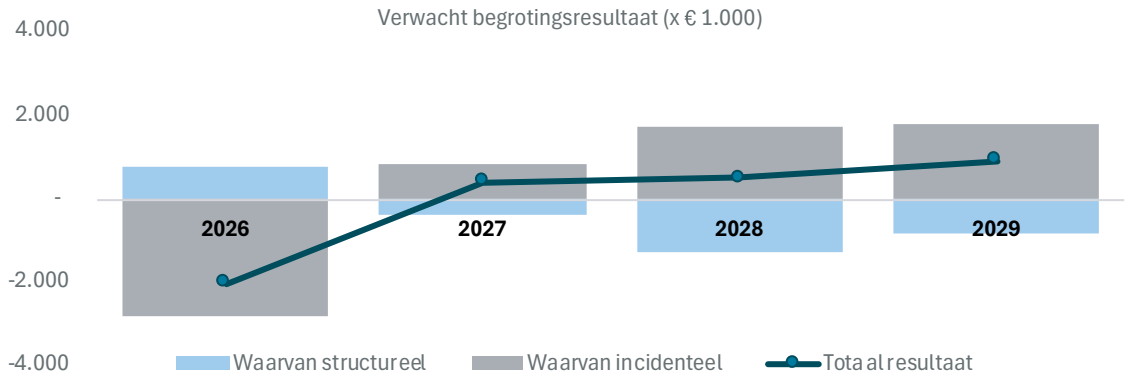

Figuur 2 Begrotingsresultaat incl. 1e begrotingswijziging

Structurele budgetten

Op basis van de huidige begroting wordt voor 2026 een structureel begrotingsoverschot van ca. € 0,8 miljoen verwacht. In dat jaar zijn de structurele baten hoger dan de lasten, waardoor de begroting structureel en reëel sluitend is.

Vanaf 2027 worden echter structurele tekorten voorzien van ca. € 0,4 miljoen in 2027, € 1,3 miljoen in 2028 en € 0,8 miljoen in 2029. De terugval in 2028 en 2029 is deels het gevolg van een lagere bijdrage uit het gemeentefonds. Zoals toegelicht in paragraaf 2.3.2, heeft het Rijk in de Meicirculaire extra middelen beschikbaar gesteld ter compensatie van het verwachte tekort in 2026 – het zogenoemde 'ravijnjaar'. Daarnaast is er tot en met 2027 gedeeltelijk voorzien in een oplossing voor de landelijke tekorten in de Jeugdzorg. Met name vanaf 2028, blijft de situatie onzeker en zijn de extra middelen beperkt.

Incidentele budgetten

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat de incidentele lasten in 2026 ca. € 2,8 miljoen hoger zijn dan de incidentele baten. In de begroting is hier een specificatie en toelichting van opgenomen in het overzicht 'Incidentele lasten en baten'. Dit betreft o.a. een storting van € 1 miljoen in de reserve vitale centra (conform het bestuursakkoord), € 0,4 miljoen aan incidentele lasten t.b.v. de digitalisering van bouwdossiers, € 0,4 miljoen aan incidentele bijdrage t.b.v. de rotonde Langeweg en diverse incidentele lasten die in de kadernota 2026-2029 zijn toegelicht.

Om deze incidentele uitgaven te kunnen dekken, lijkt het – zoals de huidige stand van zaken laat zien – noodzakelijk om een beroep te doen op de algemene reserve. Een optie is om als gemeenteraad vooraf al te besluiten om de algemene reserve hiervoor in te zetten. Dit levert gedurende het jaar echter een vertekend beeld op. Hierdoor zou het begrotingsresultaat voor 2026 namelijk op 0 uitkomen, terwijl dit alleen is bereikt door de algemene reserve hiervoor aan te wenden. Hierbij geldt ook dat het uiteindelijke werkelijke jaarrekeningresultaat nooit exact zal overeenkomen met het begrotingsresultaat zoals dat nu wordt verwacht. Tussentijdse mutaties die zich gedurende 2026 voordoen zullen hier namelijk nog effect op gaan hebben. Het voorstel is daarom om hierover pas definitief te besluiten na afloop van 2026, bij de vaststelling van de jaarrekening. Op dat moment is het werkelijke jaarrekeningresultaat bekend en kan de gemeenteraad worden voorgesteld om een eventueel negatief jaarrekeningresultaat te dekken uit de algemene reserve.

Vanuit dit oogpunt wordt ook opgemerkt dat het belangrijk is om bij het interpreteren van de cijfers in de meerjarenbegroting te realiseren dat deze cijfers, naarmate het jaar verder van het begrotingsjaar af komt te liggen, steeds minder nauwkeurig worden. Het is daarom niet verstandig om aan deze cijfers absolute waarde toe te kennen. Ze bieden slechts een indicatie voor de toekomst.

4.2 Overige aspecten die een indicatie geven van de financiële positie

Om een goed inzicht te krijgen in de financiële positie van de gemeente dienen ook een aantal andere aspecten in samenhang te worden bekeken. In deze paragraaf wordt ingegaan op de reserves en voorzieningen, het benodigde weerstandsvermogen en de ontwikkeling van diverse financiële kengetallen.

4.2.1 Reserves en voorzieningen

Bij de beoordeling van de financiële positie van de gemeente is het belangrijk om ook de omvang van de gemeentelijke reserves en voorzieningen in ogenschouw te nemen. Deze worden vaak gezien als de 'spaarpotjes' van de gemeente.

Algemene reserve

De algemene reserve bestaat uit componenten waaraan de raad (nog) geen bestemming heeft gegeven. Deze reserve heeft als belangrijkste functie het vormen van een buffer voor financiële tegenvallers en vormt een belangrijk deel van het weerstandsvermogen van de gemeente. Op basis van de raadsbesluiten tot en met de gemeenteraad van 11 september 2025 bedraagt de omvang van de algemene reserve per 1-1-2026 naar verwachting ca. € 35,5 miljoen. Daarvan wordt ca. € 21 miljoen aangehouden t.b.v. het benodigde weerstandsvermogen. Dit bedrag is voor het afdekken van de risico's die vermeld zijn in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing'. Daarmee resteert per 1-1-2026 een verwachte 'vrije ruimte' van ca. € 14,5 miljoen. Hierbij is nog geen rekening gehouden met het voorstel (wat in hoofdstuk 6 wordt toegelicht) om middelen uit de reserve onderwijshuisvesting en de reserve nieuwkomers over te hevelen naar de algemene reserve. Daarmee zou de vrije ruimte uitkomen op ca. € 22,7 miljoen.

Bestemmingsreserve

De gemeente beschikt daarnaast over diverse bestemmingsreserves. Deze reserves zijn afgezonderd van de algemene reserve omdat de gemeenteraad hier een bepaald doel aan heeft gegeven. De omvang van de bestemmingsreserves bedraagt per 1 januari 2025 € 58,2 miljoen. Alleen op basis van een raadsbesluit kan aan deze afgezonderde gelden een andere bestemming worden gegeven. Hierbij geldt wel dat sommige bestemmingsreserves (bijv. de reserve 'afschrijvingslasten investeringen') in de praktijk niet zonder meer gewijzigd kunnen worden, aangezien hier structurele afschrijvingslasten mee worden gedekt. In de bijlage van de begroting is een overzicht opgenomen van het verwachte meerjarige verloop van de bestemmingsreserves. In hoofdstuk 6 wordt voor de bestemmingsreserves onderwijshuisvesting en nieuwkomers een voorstel gedaan om deze over te hevelen naar de algemene reserve.

Voorzieningen

Tot slot beschikt de gemeente over een aantal voorzieningen. Voorzieningen worden aangehouden ter afdekking van kwantificeerbare onzekerheden, b.v. verliesverwachtingen grondexploitatie en om een gelijkmatige verdeling van kosten over een aantal begrotingsjaren te krijgen, zoals voorziening wegen en voorziening riolering. De omvang van deze voorzieningen bedraagt per 1 januari 2025 € 46,9 miljoen. In de bijlage van de begroting is een overzicht opgenomen van het verwachte meerjarige verloop van de voorzieningen.

4.2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Een andere belangrijke vraag bij de beoordeling van de financiële positie van de gemeente is in hoeverre de gemeente in staat is om financiële tegenvallers op te vangen. Om dat te kunnen beoordelen is inzicht nodig in de omvang en achtergronden van de aanwezige risico's en de aanwezige weerstandscapaciteit.

De risico's worden periodiek geïnventariseerd. De meest recente inventarisatie vond plaats bij de jaarrekening 2024. Voor de begroting 2026 zijn de belangrijkste risico's opnieuw beoordeeld. Op basis van deze inventarisatie is per risico een inschatting gemaakt van het maximale financiële effect én de kans dat het risico zich daadwerkelijk voordoet. Samen bepalen deze factoren de benodigde omvang van het weerstandsvermogen.

Dit wordt afgezet tegen het beschikbare weerstandsvermogen (de algemene reserve). De gemeenteraad heeft vastgesteld dat de weerstandratio minimaal 1,0 moet zijn. Dit houdt in dat de beschikbare buffer voldoende moet zijn om alle geïnventariseerde risico's volledig te kunnen opvangen.

In onderstaande grafiek is de meerjarige ontwikkeling van het weerstandsratio weergegeven.

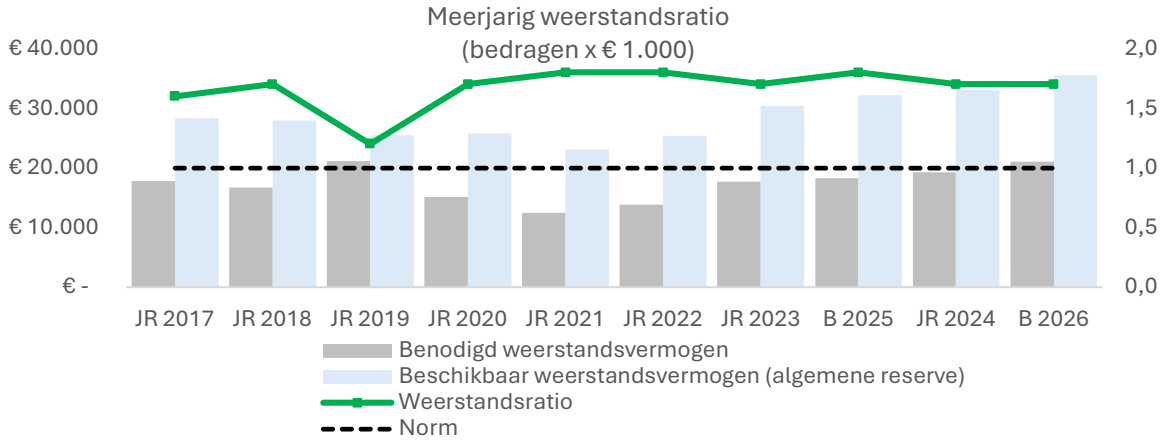

Figuur 3 Meerjarige ontwikkeling weerstandsratio

Het weerstandsratio (groene lijn) ligt de afgelopen jaren gemiddeld genomen op 1,7 (1,0 is voldoende en 2,0 is uitstekend). De ratio van het weerstandsvermogen komt in de begroting 2026 uit op 1,7. De weerstandsratio is gelijk gebleven ten opzichte van de jaarrekening 2024. Met name de risico's met betrekking tot het sociaal domein (jeugd) en projecten worden hoger ingeschat. Daar staat tegenover dat het beschikbare weerstandsvermogen (algemene reserve) ook hoger is. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing'.

4.2.3 Ontwikkeling kengetallen

Bij de beoordeling van de financiële positie van de gemeente kan ook gekeken worden naar diverse financiële kengetallen. Deze kengetallen drukken de verhouding uit tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie. Gemeenten zijn vanuit de (BBV) wetgeving verplicht om in de begroting en jaarrekening diverse kengetallen op te nemen. Er zijn geen wettelijke normen vastgelegd voor de kengetallen. Wel zijn er een aantal signaleringswaarden geformuleerd die kunnen helpen bij de beoordeling van de kengetallen.

Hieronder is de meerjarige ontwikkeling van de kengetallen in beeld gebracht. Voor een nadere toelichting op de financiële kengetallen wordt verwezen naar de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing'.

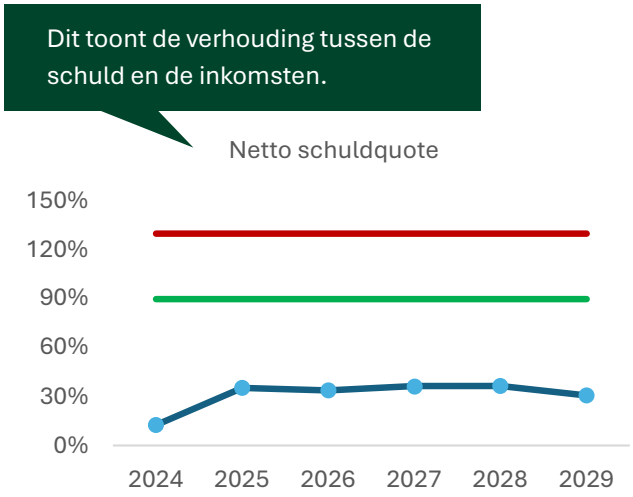

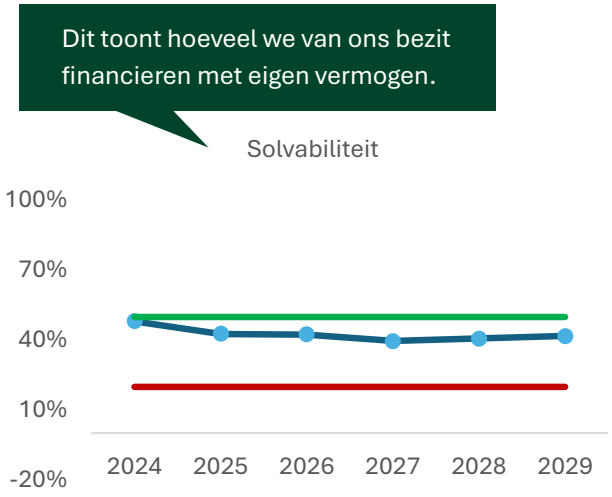

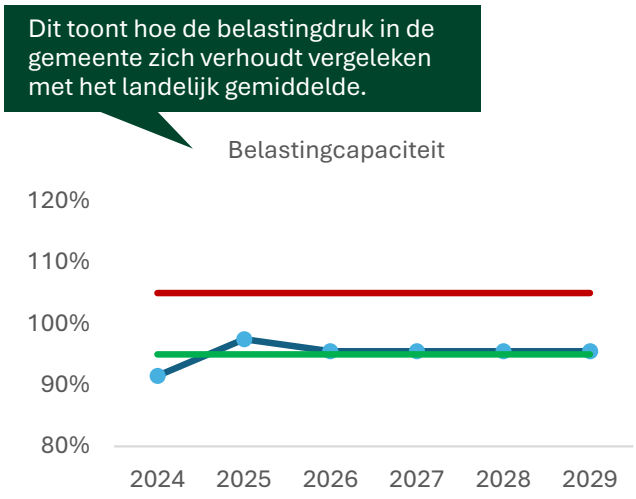

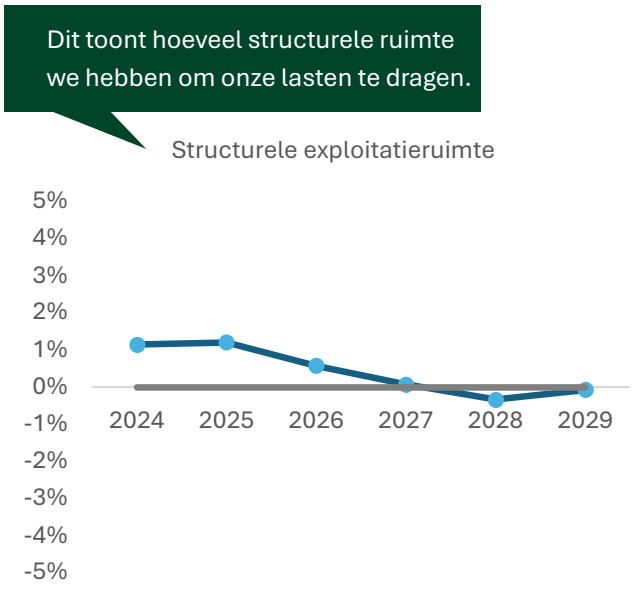

Figuur 4 Meerjarige ontwikkeling financiële kengetallen

4.3 Conclusie financiële positie

De verschillende onderdelen die in dit hoofdstuk zijn toegelicht, moeten in onderlinge samenhang worden bekeken.

Het beschikbare weerstandsvermogen toont aan dat de gemeente in staat is om de geïnventariseerde risico's op te vangen. Daarnaast is er per 1 januari 2026 naar verwachting ca. € 14,5 miljoen aan vrije ruimte in de algemene reserve beschikbaar. Hierbij is nog geen rekening gehouden met het voorstel (zoals toegelicht in hoofdstuk 6) om middelen uit de reserves voor onderwijshuisvesting en nieuwkomers over te hevelen naar de algemene reserve. Daarmee zou de vrije ruimte toenemen tot ca. € 22,7 miljoen.

Ook de financiële kengetallen geven aan dat de gemeente financieel gezond is. De lage netto-schuldquote laat zien dat we in staat zijn om aan onze verplichtingen te voldoen. De solvabiliteit geeft aan dat we een gezonde verhouding hebben tussen het eigen en vreemd vermogen. Aandachtspunt vormt wel dat de kengetallen de komende jaren mogelijk minder positief worden als gevolg van investeringen die we de komende jaren als gemeente doen en die (deels) gefinancierd moeten worden met geldleningen. Deze kengetallen blijven desondanks ook aankomende jaren ruimschoots onder de signaleringswaarde.

Tot slot is er in 2026 sprake van een structureel sluitende begroting waarbij de structurele lasten gedekt kunnen worden uit de structurele inkomsten.

De combinatie van deze inzichten laat zien dat de financiële positie van de gemeente gezond is. Tegelijkertijd vraagt de toekomstige ontwikkeling van deze positie aandacht. Dit geldt zowel met het oog op de verwachte uitkomsten in de jaren 2028 en 2029, als met betrekking tot de ambities en investeringen die na 2029 op de gemeente afkomen. Deze toekomstige ontwikkelingen worden in hoofdstuk 5 nader toegelicht.

4.4 Verwachte toets provincie begrotingsuitkomsten

Gedeputeerde Staten (GS) houden in elke provincie toezicht op de ontwikkeling van de financiële positie van gemeenten. Wanneer een gemeente een begroting indient die structureel niet in evenwicht is, kan de provincie besluiten om de gemeente onder preventief financieel toezicht te plaatsen.

De provincie focust zich primair op de vraag of de begroting 2026 reëel in evenwicht is voor wat betreft de structurele budgetten. Pas wanneer, eventueel na correcties door de provincie, blijkt dat er in 2026 sprake is van een structureel tekort (waarbij de structurele baten lager zijn dan de structurele lasten), wordt het meerjarenperspectief in de beoordeling betrokken.

Bij het vaststellen van structureel evenwicht draait het om de mate waarin structurele lasten worden gedekt door structurele baten. Om dit goed te kunnen beoordelen, is het van belang onderscheid te maken tussen incidentele en structurele baten en lasten. Daarom is in de begroting een overzicht opgenomen van alle incidentele posten, inclusief een nadere toelichting per post.

Daarnaast besteedt de provincie bij haar beoordeling ook aandacht aan de in de meerjarenbegroting opgenomen taakstellingen en stelposten. In de primitieve begroting zijn onderstaande taakstellingen en stelposten opgenomen. In de begroting (in het onderdeel ‘financiële positie 2026-2029’) worden deze posten nader toegelicht.

(bedragen x € 1.000) (-/- = nadeel)	2026	2027	2028	2029
Taakstellingen				
Organisatie i.v.m. nieuw werkplekconcept	200	200	200	200
Totaal taakstellingen	**200**	**200**	**200**	**200**
Stelposten				
Nieuw beleid	-3.640	-3.501	-2.109	-3.958
Taakmutaties algemene uitkering				
• Eigen bijdrage Jeugdzorg	0	0	439	441
• Sturen op trajectduur jeugdzorg	0	0	115	115
• Herinvoering eigen bijdrage Wmo	0	397	397	397
• Overige taakmutaties	-136	44	43	43
Algemene uitkering: BCF-ruimte onder plafond	627	627	627	627
Totaal stelposten	**-3.149**	**-2.434**	**-488**	**-2.335**
Totaal	**-2.949**	**-2.234**	**-288**	**-2.135**

Tabel 11 Taaktellingen en stelposten

Op basis van de huidige uitkomsten mag verwacht worden dat voor de begroting 2026 het repressief toezichtsregime zal gelden. Hierbij geldt zoals altijd dat het risico bestaat dat de provincie bij haar beoordeling van de begroting mogelijk stelt dat bepaalde lasten die nu als incidenteel zijn aangemerkt een structureel karakter hebben. In dat geval zal de provincie een correctie toepassen op het in de begroting gepresenteerde structurele begrotingsresultaat.

5. Financieel perspectief na 2029

Conform de BBV-wetgeving biedt de meerjarenbegroting inzicht in een periode van vier jaar – in dit geval de jaren 2026 tot en met 2029. Er zijn echter diverse ontwikkelingen die pas ná deze periode financiële consequenties met zich meebrengen. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op deze toekomstige ontwikkelingen en wordt een indicatief beeld geschetst van het financieel perspectief na 2029.

5.1 Stelpost nieuw beleid

De kadernota is jaarlijks het moment waarop nieuwe ontwikkelingen aan de gemeenteraad worden voorgelegd, zodat daarover een integrale afweging kan plaatsvinden. Dit kan gaan om nieuwe wetgeving of nieuwe plannen en ambities van de gemeente zelf. Conform de financiële verordening worden de lasten van voorziene nieuwe investeringen in de begroting opgenomen in de stelpost nieuw beleid. De gemeenteraad ontvangt voor deze investeringen op een later moment een afzonderlijk voorstel, waarbij de benodigde middelen worden geautoriseerd.

Conform artikel 5, lid 4 van de Financiële Verordening wordt voor een aantal zaken voorgesteld om deze direct beschikbaar te stellen. Voor deze ontwikkelingen wordt in het raadsvoorstel bij de begroting voorgesteld om deze direct beschikbaar te stellen uit de stelpost nieuw beleid. In bijlage 1 zijn deze ontwikkelingen groen gearceerd.

De financiële effecten van de in de kadernota opgenomen ontwikkelingen – inclusief eerder aangenomen kadervoorstellen en voorstellen die nog niet tot een specifieke budgetaanvraag hebben geleid – worden jaarlijks geraamd in deze stelpost. Het saldo van de stelpost maakt voor de jaren 2026–2029 onderdeel uit van het meerjarenperspectief zoals gepresenteerd in hoofdstuk 4.

Er zijn echter ook investeringen voorzien die pas ná 2029 plaatsvinden en daardoor nog geen onderdeel vormen van het huidige meerjarenperspectief.

5.2 Ontwikkelingen na 2029

In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van de verwachte lasten voor de periode 2026–2033. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen:

- ontwikkelingen waarvoor al een raadsbesluit is genomen (Zuidrandtunnel en Stationstunnel Zevenbergen);
- ontwikkelingen die eerder in een kadernota of het bestuursakkoord zijn opgenomen, en zijn of worden opgenomen in de stelpost nieuw beleid;
- ontwikkelingen waarvoor beide nog niet geldt.

De lasten die uit deze ontwikkelingen voortkomen, zijn t/m 2029 verwerkt in het financieel meerjarenperspectief zoals dat in hoofdstuk 4 is geschetst. Er zijn echter ook diverse investeringen die pas na 2029 tot kapitaallasten gaan leiden. Op basis van de huidige inzichten, leiden de diverse investeringen ten opzichte van 2029 tot € 2,6 miljoen (2030), € 3 miljoen (2031) en € 4,3 miljoen (vanaf 2032) hogere kapitaallasten.

De besluitvorming over deze investeringen – met uitzondering van de Zuidrandtunnel en Stationstunnel – moet nog plaatsvinden. Dit betekent dat plannen nog kunnen wijzigen, worden uitgesteld of zelfs komen te vervallen. Tegelijkertijd kunnen zich in de komende jaren ook nieuwe ontwikkelingen aandienen waar nu nog geen rekening mee is gehouden.

De investeringsramingen betreffen dan ook een globale inschatting. Toekomstige ontwikkelingen kunnen nog een grote invloed hebben op de uiteindelijke hoogte van deze investeringen. De uiteindelijke hoogte van de investering is afhankelijk van de definitieve invulling van het plan. Daarnaast betekent een aanpassing van de planning (naar latere jaren) ook een wijziging van de hoogte van de investering, aangezien dan rekening gehouden moet worden met een eventuele verdere lastenstijging. Verder kan ook de renteontwikkeling effect hebben op de uiteindelijke hoogte van de kapitaallasten. Daarnaast geldt dat de financiële effecten uit bovenstaand overzicht voornamelijk structurele

kapitaallasten zijn. Naast bovengenoemde kapitaallasten brengen deze investeringen ook exploitatielasten (o.a. instandhoudingslasten) met zich mee. Deze zijn nog niet bekend en in het overzicht niet weergegeven.

Dit betekent dat er al met al (vooral bij investeringen die verder in de tijd liggen) nog veel onzekerheden zijn en er pas bij de aanbieding van het betreffende raadsvoorstel meer duidelijkheid zal zijn. Tot die tijd wordt het overzicht in bijlage 1 periodiek (in de kadernota en begroting) geactualiseerd op basis van de meest actuele inzichten.

5.3 Wat betekent dit voor het financieel meerjarenperspectief?

De in dit hoofdstuk beschreven ontwikkelingen zullen vanaf 2030 een aanvullend effect hebben op het financieel meerjarenperspectief. Hieronder wordt een globale indicatie gegeven van de mogelijke financiële impact van deze ontwikkelingen op het toekomstig meerjarenbeeld.

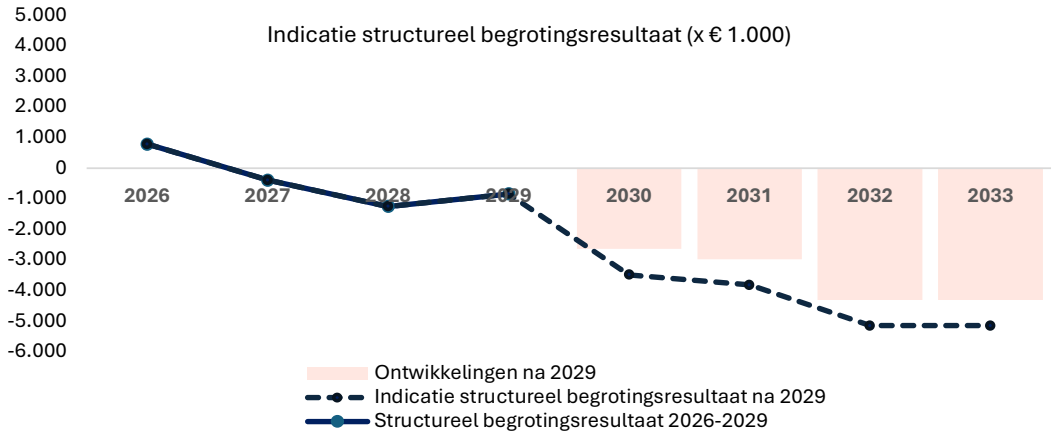

Figuur 5 Indicatie structureel begrotingsresultaat incl. ontwikkelingen na 2029

Als gevolg van diverse investeringen loopt het verwachte structurele tekort na 2029 op naar ca. € 5,2 miljoen vanaf 2032. Zoals gezegd geldt hierbij dat besluitvorming over deze investeringen (m.u.v. de Zuidrandtunnel en de Stationstunnel) nog plaats moet vinden en er altijd de mogelijkheid bestaat dat zaken niet doorgaan of verder worden doorgeschoven waardoor het beeld er anders uit komt te zien. Daar staat tegenover dat er in de komende jaren ook nog zaken naar voren zullen komen waar nu helemaal nog geen rekening mee is gehouden. Het toekomstperspectief is niet meer dan een indicatie waarbij opgemerkt dient te worden dat de ramingen naarmate deze verder in de tijd komen te liggen steeds ‘zachter’ worden.

6. Aan welke knoppen kan worden gedraaid ter bevordering van de structurele begrotingsruimte?

In de kadernota 2026-2029 is als uitgangspunt geformuleerd dat richting het opstellen van de begroting wordt ingezet op een sluitende begroting voor het jaar 2026. Zoals toegelicht in hoofdstuk 4, wordt met de voorliggende begroting aan dit uitgangspunt voldaan.

Tegelijkertijd zijn in hoofdstuk 2 verschillende ontwikkelingen benoemd die momenteel nog niet zijn gekwantificeerd, en is in hoofdstuk 5 duidelijk geworden dat de meerjarige ontwikkeling van het structureel begrotingsresultaat aandacht vraagt.

Vanuit dat perspectief wordt in dit hoofdstuk inzicht gegeven in de mogelijkheden die worden gezien ter verdere verbetering van de structurele begrotingsruimte. Hierbij wordt aangesloten bij de acties zoals die in de kadernota 2026-2029 zijn geformuleerd.

Actiepunt 1 Benut richting het opstellen van de begroting 2026-2029 diverse mogelijkheden waarmee de structurele begrotingsruimte kan worden vergroot zonder dat dit ten koste gaat van de huidige ambities en dienstverlening van de gemeente.

Dit ziet vooral toe op het realistisch(er) en minder voorzichtig begroten van diverse begrotingsposten. Deze mogelijkheden kwamen voort uit het Rapport structurele begrotingsruimte die in de raadsinformatiebijeenkomst van 10 april 2025 aan de gemeenteraad zijn toegelicht. Zoals in paragraaf 2.3.1 is toegelicht, zijn de resultaten van diverse actiepunten reeds verwerkt in de voorliggende begrotingscijfers.

Ten tijde van de kadernota 2026-2029 was nog niet bekend hoe het uiteindelijke begrotingsresultaat eruit zou komen te zien. Onder andere de uitkomsten van de Meicirculaire 2025 moesten toen nog worden afgewacht, waarbij onzeker was in hoeverre het Rijk aanvullende middelen zou toekennen. Vanuit dat perspectief is in de kadernota het volgende actiepunt opgenomen:

Actiepunt 2 Zet aanvullende ombuigingsmaatregelen in gang om het structurele begrotingsresultaat te verbeteren. Betrek bij de bepaling van de snelheid en intensiteit van deze maatregelen de daadwerkelijke middelen die vanuit het Rijk aan gemeenten beschikbaar worden gesteld. Bepaal op basis van de financiële vertaling van de voorjaarsnota in de Meicirculaire 2025, in hoeverre een versnelling en intensivering van de ombuigingsmaatregelen nodig is richting het opstellen van de begroting 2026-2029.

Hieronder wordt ingegaan op diverse knoppen waar aan gedraaid zou kunnen worden ter verdere verbetering van de structurele begrotingsruimte.

6.1 Knop 1: Nieuwe ontwikkelingen/ambities

De kadernota is jaarlijks het moment waarop nieuwe ontwikkelingen aan de gemeenteraad voorgelegd worden zodat op basis daarvan een integrale afweging gemaakt kan worden. Conform artikel 5 van de financiële verordening worden de lasten van voorziene nieuwe investeringen in de begroting opgenomen in de stelpost nieuw beleid. De gemeenteraad ontvangt voor deze investeringen op een later moment nog een apart raadsvoorstel, waarbij autorisatie plaatsvindt van de benodigde middelen.

Het saldo van de stelpost nieuw beleid maakt onderdeel uit van het meerjarenperspectief. De middelen die gemoeid gaan met het nieuwe beleid, leggen (in de toekomst) beslag op de begrotingsruimte van de gemeente. In bijlage 1 is een totaaloverzicht opgenomen van de verwachte lasten van deze ontwikkelingen in de periode 2026–2033.

Omdat het hier gaat om gereserveerde middelen waarvoor nog geen definitief besluit is genomen, biedt dit ruimte voor heroverweging. Met het oog op de structurele begrotingsruimte kan kritisch gekeken worden naar deze nieuwe ontwikkelingen. Zijn ze allemaal noodzakelijk? Kan het ook met minder? Is het mogelijk een fasering aan te brengen om de lasten minder snel op te laten lopen? Is het nodig om te gaan werken met een maximumbedrag voor de stelpost? Er zijn verschillende mogelijkheden om de nieuwe ontwikkelingen integraal af te wegen.

Het college stelt voor op dit moment geen aanvullende maatregelen te nemen ten aanzien van de nieuwe ontwikkelingen en ambities. Het doorvoeren van dergelijke maatregelen vraagt immers om een gestructureerde en projectmatige aanpak en kan niet op korte termijn worden gerealiseerd. Ook gezien de financiële uitkomsten van deze begroting is dit momenteel niet noodzakelijk. Bovendien wordt het, met het oog op de aanstaande gemeenteraadsverkiezingen, niet als verstandig beschouwd om nu al dergelijke stappen te zetten. Wel wordt het raadzaam geacht om deze knop (samen met de andere knoppen) een plek te geven in het overdrachtsdocument richting de verkiezingen.

6.2 Knop 2: Bestaand beleid

Naast het kritisch afwegen van nieuwe ontwikkelingen en ambities, kan ook worden overwogen om het bestaande beleid te herzien of bij te stellen.

In het Rapport structurele begrotingsruimte zijn verschillende benaderingen geschetst die hierbij kunnen worden toegepast. Deze variëren van relatief lichte trajecten, zoals het verder in kaart brengen van de financiële positie (meten is weten), tot meer ingrijpende benaderingen waarbij de bestaande visie en strategie ter discussie worden gesteld en er – vanuit een strategisch perspectief –ombuigingskeuzes worden gemaakt.

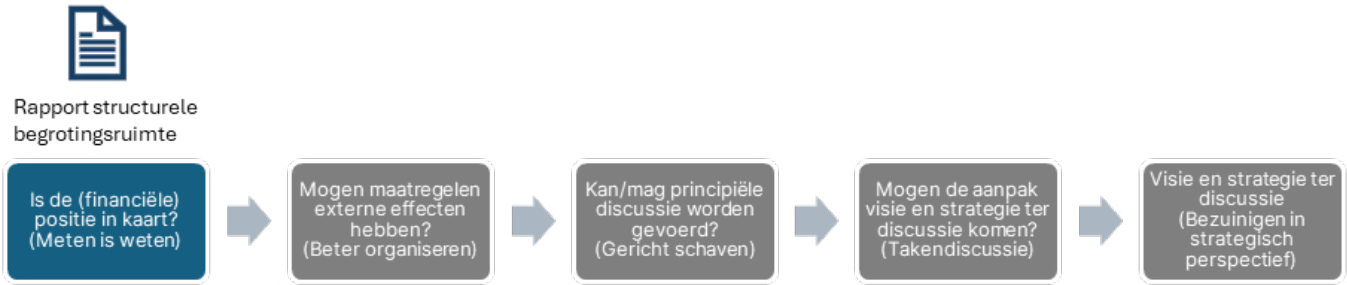

Figuur 6 Mogelijke ombuigingsmaatregelen

In het rapport is gekozen voor de aanpak 'meten is weten', waarbij op hoofdlijnen inzicht is gegeven in de (on)mogelijkheden om de structurele begrotingsruimte te vergroten. Dit zodat vanuit daar eventuele vervolgstappen zouden kunnen worden bepaald.

Uit het rapport blijkt dat het niet vanzelfsprekend is om binnen de huidige begroting, rekening houdend met het huidige beleid en ambitieniveau, substantieel extra begrotingsruimte te vinden. Vooral binnen het sociaal domein spelen diverse landelijke ontwikkelingen, bijvoorbeeld op het gebied van Jeugdzorg en Wmo, waardoor gemeenten landelijk voor de uitdaging staan om de stijgende kosten beheersbaar te houden. Ook binnen het fysieke domein is het algemene beeld dat begrotingsruimte niet zomaar te vinden is. Daarnaast staan er de komende jaren grote investeringen gepland voor onder meer binnensport, buitensport en gemeentelijke zwembaden.

Aan de inkomstenkant geldt dat de veruit grootste inkomstenbron (gemeentefonds) niet te beïnvloeden is. In de praktijk is de ozb de voornaamste knop waar gemeenten aan kunnen draaien om de baten te verhogen. Vanwege de grote afhankelijkheid van de inkomsten vanuit het Rijk, is hierbij echter geconstateerd dat gemeenten de ozb tarieven relatief fors zouden moeten verhogen om substantiële extra inkomsten te realiseren.

Verder geldt dat (zoals in paragraaf 2.3.1 is toegelicht) in de begroting 2026-2029 reeds extra kritisch is gekeken naar het verwachte jaar waarin een investering gereed komt, zodat daar in de prognose van de kapitaallasten rekening mee kon worden gehouden. Dit met als doel om te voorkomen dat er onnodig beslag op de structurele begrotingsruimte wordt gelegd. Dit heeft vooral in de jaren 2026 en 2027 geresulteerd in lagere kapitaalasten. Dit betreft investeringskredieten die reeds door de gemeenteraad beschikbaar zijn gesteld en waar in veel gevallen al uitvoering aan wordt gegeven. In theorie zou overwogen kunnen worden om deze investeringskredieten te herzien of te faseren. Voordat een dergelijke stap wordt gezet, moet eerst zorgvuldig worden onderzocht in hoeverre er al contractuele verplichtingen zijn aangegaan en wat de mogelijke effecten en risico's zijn.

Net zoals bij de nieuwe ontwikkelingen en ambities, stelt het college voor op dit moment geen aanvullende maatregelen te nemen ten aanzien van het bestaande beleid. Dit om dezelfde redenen die genoemd zijn in paragraaf 6.1.

6.3 Knop 3: Inzet reserves

In de kadernota 2026-2029 is als mogelijke maatregel genoemd om te onderzoeken hoe middelen uit reserves, zoals de reserve nieuwkomers, eventueel ingezet kunnen worden ter verbetering van het structurele begrotingsresultaat. Zoals in paragraaf 2.3.1 is aangegeven, zijn de mogelijke effecten van deze maatregel nog niet verwerkt in de huidige begroting, aangezien het gebruik van reserves onder de bevoegdheid van de gemeenteraad valt. In deze paragraaf wordt wel ingegaan op de mogelijke afromingen van verschillende bestemmingsreserves en de wijze waarop deze middelen kunnen bijdragen aan het vergroten van de structurele begrotingsruimte.

6.3.1 Beoordeling omvang huidige bestemmingsreserves

De reserves vormen het eigen vermogen van een gemeente. Reserves zijn vrij te besteden. Dat wil zeggen dat het de gemeenteraad vrij staat de bestemming van reserves te wijzigen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen bestemmingsreserves (waaraan de gemeenteraad een bepaalde bestemming heeft gegeven) en de algemene reserve. In paragraaf 4.2 is ingegaan op de omvang van de diverse reserves binnen de gemeente Moerdijk.

De laatste keer dat een integrale inventarisatie is uitgevoerd naar de nut en noodzaak van de diverse bestemmingsreserves is de nota reserves en voorzieningen 2024 (raadsvergadering d.d.1 februari 2024). Hierbij heeft de gemeenteraad verschillende bestemmingsreserves opgeheven en de resterende middelen overgeheveld naar de algemene reserve. Sommige reserves zijn toen nog niet beoordeeld, omdat er rondom deze reserves nog verschillende ontwikkelingen speelden. Dit betrof onder andere de reserves voor huisvesting onderwijs, bovenwijkse voorzieningen, ruimtelijke ontwikkeling en nieuwkomers.

Bij het opstellen van de begroting zijn met name deze bestemmingsreserves opnieuw kritisch bekeken, waarbij is onderzocht in hoeverre er ruimte is om deze (gedeeltelijk) af te romen.

Reserve Nieuwkomers

Deze reserve is oorspronkelijk ingesteld op basis van het raadsbesluit "Samenwerking KaFra Housing inzake Schansdijk 12 Zevenbergen" (d.d. 14 juli 2022). Daarbij is besloten om een eventueel surplus aan ontvangen Rijksbijdrage ten opzichte van de werkelijk gemaakte kosten toe te voegen aan de in te stellen bestemmingsreserve 'Opvang vluchtelingen'. Later is via het raadsbesluit "2e bestuursrapportage 2022" (d.d. 8 december 2022) de naam van deze bestemmingsreserve gewijzigd naar "reserve opvang nieuwkomers". Sindsdien wordt jaarlijks het principe toegepast dat het surplus aan ontvangen rijksbijdrage t.b.v. de opvang van Oekraïense vluchtelingen en de gemaakte lasten t.b.v. opvang Oekraïense vluchtelingen afgezonderd wordt in deze reserve.

In onderstaande grafiek is de stand en het (verwachte) verloop van de reserve Nieuwkomers inzichtelijk gemaakt.

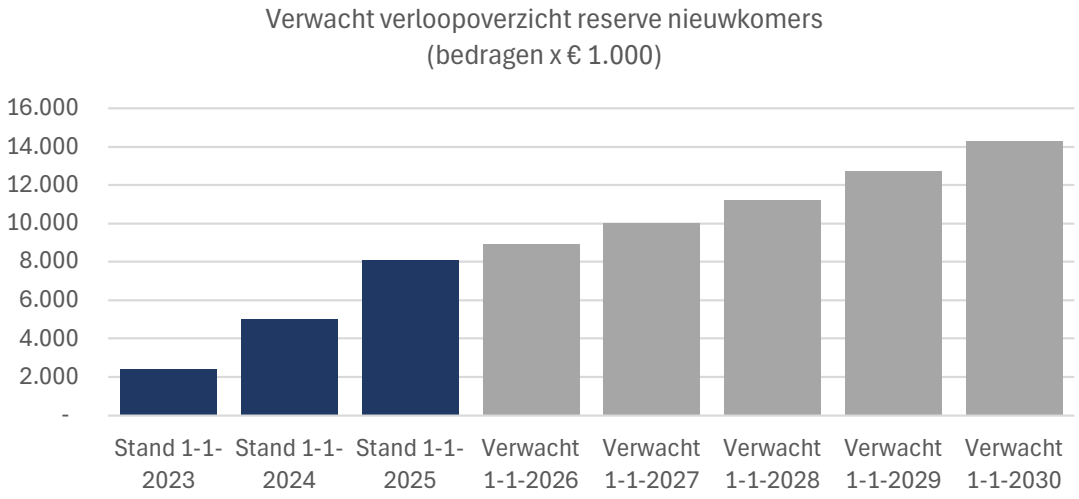

Figuur 7 Verwacht verloopoverzicht reserve nieuwkomers

Doordat de jaarlijkse rijksbijdrage de afgelopen jaren hoger was dan de gemaakte uitgaven, is de omvang van de reserve Nieuwkomers aanzienlijk gegroeid. Waar het saldo op 1 januari 2023 nog € 2,4 miljoen bedroeg, is dit inmiddels opgelopen tot € 8 miljoen per 1 januari 2025. Deze stijging van € 5,6 miljoen in twee jaar tijd is vooral te danken aan de jaarlijkse overschotten op de bijdrage van het ministerie van Asiel en Migratie voor de opvang van Oekraïense ontheemden, die in de reserve zijn gestort. Hoewel de normvergoeding voor de opvang van Oekraïners de afgelopen jaren telkens is verlaagd, waardoor het overschot kleiner wordt, wordt ook voor 2026 nog een overschot van € 1,5 miljoen verwacht. Daardoor zal de reserve Nieuwkomers naar verwachting eind 2026 ongeveer € 10 miljoen bedragen, tenzij het Rijk de normvergoeding per 1 januari 2026 verder verlaagt of overstapt op vergoeding op basis van werkelijke kosten.

In de begroting 2026-2029 wordt vooralsnog uitgegaan van een voorzetting van de Oekraïne-opvang die bekostigd wordt door het Rijk. Mocht op een gegeven moment de gemeentelijke opvangtaak voor vluchtelingen uit Oekraïne en de daarmee verband houdende financiering door het Rijk ophouden, dan zal in beeld gebracht moeten worden welke kosten voor de gemeente Moerdijk (voorlopig) wel blijven doorlopen, zoals de huur van de woontorens of de inzet van personeel. Echter is door het Rijk toegezegd dat te allen tijde de werkelijke lasten die gemeenten t.b.v. de opvang van Oekraïnse vluchtelingen maken zullen worden vergoed. Daarnaast is in het weerstandsvermogen hiervoor een bedrag van € 600.000 opgenomen (zie ook de toelichting hierover in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing).

Vanuit dit oogpunt (en rekening houdend met het verwachte verloop van deze reserve), wordt voorgesteld om:
- Met ingang van 2026 te stoppen met het storten van het jaarlijkse surplus in deze reserve;
- Van de reserve nieuwkomers € 6,7 miljoen af te romen en over te hevelen naar de algemene reserve. Dit betreft de stand van de reserve per 1-1-2025 (€ 8,1 miljoen) min de middelen (ca. € 1,4 miljoen) die in de reserve nodig zijn ter dekking van diverse uitgaven (o.a. personele capaciteit) waarvan de gemeenteraad reeds besloten heeft om deze zaken te dekken uit deze reserve;
- Bij de jaarrekening 2025 een voorstel aan de gemeenteraad te doen om het eventuele ontstane surplus over 2025 aanvullend over te hevelen naar de algemene reserve.

Het gevolg hiervan is dat de jaarlijkse storting en onttrekking vervallen, wat vanaf 2026 tot een positief effect leidt van € 1,6 miljoen. Omdat de baten en lasten m.b.t. de opvang van Oekraïense ontheemden als incidenteel moeten worden aangemerkt, heeft dit geen effect op het structurele begrotingsresultaat. De effecten hiervan zijn wel reeds verwerkt in het incidentele begrotingsresultaat zoals dat in hoofdstuk 4 is geschetst.

Reserve onderwijshuisvesting

De reserve onderwijshuisvesting is al ingesteld vóór 2006. Het doel van deze reserve was om, gebaseerd op een 40-jarige planning van toekomstige uitgaven en investeringen voor onderwijshuisvesting, jaarlijks een bedrag te storten. Hiermee kon de reserve gebruikt worden om de daadwerkelijke (kapitaal)lasten te dekken, wat zorgde voor een egaliserend effect.

Vanaf de begroting van 2010 is deze werkwijze veranderd. Sindsdien wordt er niet meer gespaard in de reserve voor grote nieuwe onderwijsinvesteringen, zoals uitbreiding of nieuwbouw van scholen. In plaats daarvan worden de kapitaallasten die hieruit voortkomen direct ten laste gebracht van de beschikbare begrotingsruimte.

In de afgelopen jaren is het saldo van de geraamde toevoegingen en de werkelijke kapitaallasten voor inrichting en tijdelijke huisvesting voor het onderwijs toegevoegd aan de reserve onderwijshuisvesting. De jaarlijkse storting in de reserve wordt afgestemd op het bedrag van de kapitaallasten van de gerealiseerde investeringen. Op basis hiervan wordt het verwachte verloop van de reserve als volgt:

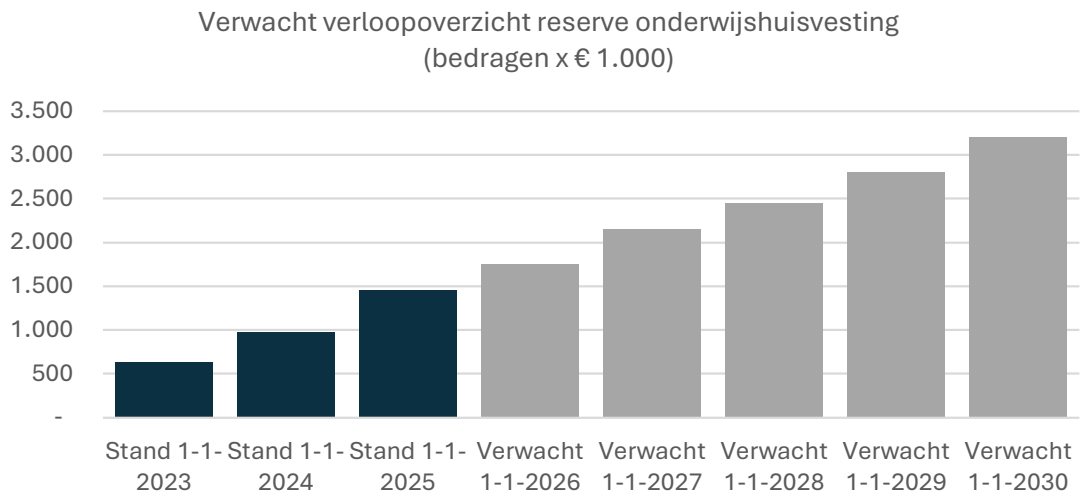

Figuur 8 Verwacht verloop reserve onderwijshuisvesting

In de praktijk is de oorspronkelijke functie van deze reserve achterhaald geraakt. De kapitaallasten van toekomstige (nieuwe) investeringen in onderwijshuisvesting worden namelijk meegenomen bij het bepalen van de beschikbare begrotingsruimte. Nieuwe investeringen worden via de jaarlijkse kadernota inzichtelijk gemaakt, waarna er middelen voor worden opgenomen in de stelpost nieuw beleid. Deze aanpak sluit aan bij de werkwijze die voor andere gemeentelijke investeringen geldt. Ook bij het opstellen van het integraal huisvestingsplan (zie hoofdstuk 2) wordt deze methode toegepast, waardoor er een uniforme werkwijze ontstaat voor alle investeringen.

Bovenstaande maakt dat het overbodig is geworden een jaarlijkse storting in de reserve onderwijshuisvesting te doen.

Vanuit dit oogpunt wordt voorgesteld om:

- Met ingang van 2026 te stoppen met de jaarlijkse toevoeging en onttrekking uit deze reserve;
- Van de reserve onderwijshuisvesting € 1,5 miljoen af te romen en over te hevelen naar de algemene reserve. Dit betreft de stand van de reserve per 1-1-2025;
- Bij de jaarrekening 2025 een voorstel aan de gemeenteraad te doen om het eventuele resterende saldo wat gedurende 2025 nog is ontstaan aanvullend over te hevelen naar de algemene reserve en de reserve vervolgens op te heffen.

Het gevolg hiervan is dat de jaarlijkse storting en onttrekking vervallen, wat tot een positief structureel effect leidt van: € 0,4 miljoen (2026), € 0,3 miljoen (2027 en 2028) en € 0,4 miljoen (2029). De effecten hiervan zijn reeds verwerkt in het financieel perspectief zoals dat in hoofdstuk 4 en 5 is geschetst.

Reserve Ruimtelijke ontwikkeling, bovenwijkse voorzieningen en grondexploitatie
In deze reserves worden geen mogelijkheden gezien om eventuele middelen af te romen. Dit in verband met het raadsbesluit Stationsgebied Zevenbergen - Gebiedsontwikkeling Zevenbergen-Oost (d.d. 26 juni 2025). Hierbij is besloten om akkoord te gaan met het in principe beschikbaar stellen van middelen t.b.v. de stationsomgeving en het busstation onder de voorwaarde van cofinanciering door het Rijk en de provincie. Het beschikbaar stellen van de middelen en bijbehorende dekking wordt, nadat de bijdragen vanuit de provincie en Rijk met betrekking tot medefinanciering definitief zijn, in een nieuw raadsvoorstel voorgelegd. Voor de dekking van deze middelen is besloten om een deel (€ 7,2 miljoen) te oormerken in de reserves bovenwijkse voorzieningen (€ 1,8 miljoen), ruimtelijke ontwikkelingen (€ 4,1 miljoen) en grondexploitaties (€ 1,3 miljoen).

Reserve strategische verwerving
Deze reserve heeft als doel om middelen beschikbaar te hebben voor mogelijke aankopen in het kader van strategische grondpolitiek. In het bestuursakkoord is hierover gesteld: *"De gemeente Moerdijk wil op ondernemende wijze regievoeren op het realiseren van de woningbouwopgave. We gaan meer dan in het verleden proactief grond verwerven en stellen daar meer geld voor beschikbaar. We investeren en durven risico's te nemen. Daartoe zetten we ons instrumentarium zoals de Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg) en waar nodig onteigening in om onze opgaven te realiseren. Het is soms nodig om ook zelf te investeren om ontwikkelingen haalbaar te maken. Om complexe ruimtelijke opgaven te realiseren, maken we de start om te komen tot een gemeentelijk ontwikkelbedrijf. We zijn bereid hierin te investeren. De eerste stap is het vergroten van de reserve strategische verwervingen van € 5 miljoen naar € 8 miljoen."*

Per 1-1-2025 bedraagt de omvang van deze reserve ca. € 6,8 miljoen. Conform BBV wetgeving en de nota grondbeleid (raadsvergadering d.d. 8 december 2022) kan uit de reserve strategische verwerving nooit de volledige aankoop van een onroerend goed gedekt worden. Alleen de eventuele incidentele lasten die ontstaan (doordat het onroerend goed bijv. boven marktwaarde wordt aangekocht of er andere bijkomende verwervingskosten zijn) kunnen uit de reserve worden gedekt. De reserve zou ook ingezet kunnen worden t.b.v. het dekken van eventuele benodigde afwaarderingen van gronden. Indien aangekochte gronden minder waard worden, dienen deze (deels) afgeboekt te worden, wat in het betreffende jaar tot een incidentele last leidt.

De jaarlijkse aanspraak op deze reserve is de afgelopen jaren beperkt geweest. Met het oog op de bepaling uit het bestuursakkoord en de ontwikkelingen rondom Powerport, wordt het echter op dit moment niet raadzaam geacht om deze reserve deels over te hevelen naar de algemene reserve.

6.3.2 Op welke manier kunnen de reserves ingezet worden ter bevordering van de structurele begrotingsruimte?
Reserves mogen in principe uitsluitend voor incidentele uitgaven worden gebruikt. Er zijn echter twee uitzonderingen op deze regel. In deze paragraaf wordt nader ingegaan op deze uitzonderingen en wordt onderzocht in hoeverre ze kunnen bijdragen aan het vergroten van de structurele begrotingsruimte.

Optie 1: Inzet reserve t.b.v. dekking afschrijvingslasten investeringen
Investeringen worden geactiveerd en over meerdere jaren afgeschreven, gebaseerd op hun verwachte levensduur. Dit betekent dat gedurende de afschrijvingstermijn de kapitaallasten (afschrijving- en rentelasten) jaarlijks als structurele last op de begroting drukken.

Volgens de (BBV)-wetgeving mogen investeringen niet rechtstreeks uit een reserve worden gedekt. Een uitzondering geldt alleen wanneer een investering door een derde partij wordt gedaan en de gemeente hierbij een financiële bijdrage levert. Wel mogen de jaarlijkse afschrijvingslasten die voortkomen uit investeringen worden gedekt vanuit een daarvoor bestemde bestemmingsreserve.

De kapitaallasten van de investeringen moeten echter altijd structureel in de begroting worden opgenomen. Vervolgens kan er een onttrekking uit de bestemmingsreserve plaatsvinden ter dekking van de afschrijvingslasten. Deze onttrekking wordt in de begroting als een structurele bate gezien.

Kort gezegd zorgt deze methode ervoor dat de afschrijvingslasten worden gedekt en niet langer drukken op het structurele begrotingsresultaat.

Voorbeeld: Hoe werkt de reserve ‘dekking afschrijvingslasten’?
Wanneer de gemeenteraad besluit een investering van € 2 miljoen te doen, bijvoorbeeld in een maatschappelijk vastgoedproject, en deze investering een levensduur heeft van 20 jaar, dan moeten de kosten hiervan gespreid over die periode in de begroting verwerkt worden. Volgens de BBV-wetgeving mag een investering namelijk niet rechtstreeks volledig worden gedekt uit de (algemene) reserve. Dit betekent dat de jaarlijkse kapitaallasten - in dit voorbeeld € 100.000 aan afschrijving en € 54.000 aan rentelasten - jaarlijks als structurele lasten drukken op de begrotingsruimte.

Er is echter wél ruimte om de afschrijvingslasten structureel te dekken uit een bestemmingsreserve, mits deze vooraf expliciet voor dat doel is ingesteld. Concreet: als de gemeenteraad ervoor kiest om € 2 miljoen in een bestemmingsreserve 'dekking afschrijvingslasten' te storten, dan kunnen de jaarlijkse afschrijvingen van € 100.000 daaruit worden gedekt. Deze jaarlijkse onttrekking uit de bestemmingsreserve telt dan mee als structurele dekking, wat betekent dat het structurele begrotingsresultaat met € 100.000 verbetert. De rentelasten blijven wel drukken op de begroting.

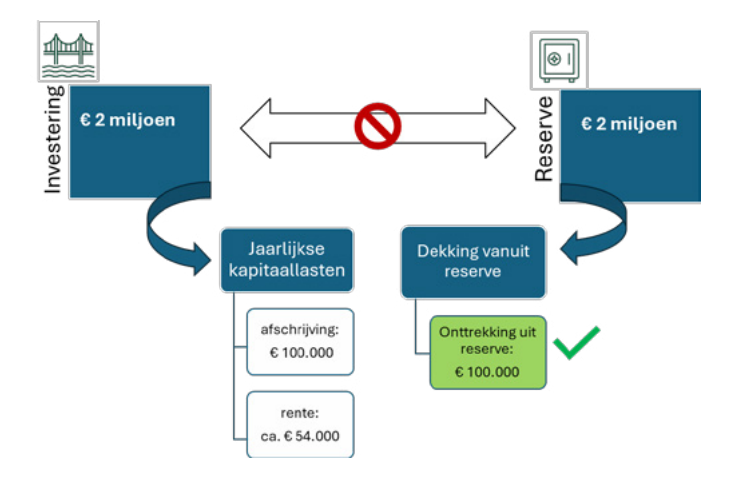

Op dit moment heeft de gemeente Moerdijk reeds een bestemmingsreserve ‘afschrijvingslasten investeringen’. In deze reserve zat per 1-1-2025 ca. € 30 miljoen. Uit deze reserve worden (conform raadsbesluiten) de afschrijvingslasten gedekt van diverse investeringen die in het verleden zijn gedaan. In 2025 wordt ca. € 0,7 miljoen uit deze reserve onttrokken ter dekking van deze lasten. In lijn hiermee kan ervoor gekozen worden om deze constructie ook voor toekomstige investeringen toe te passen, waarmee de structurele begrotingsruimte vergroot kan worden.

Wat zijn de mogelijke effecten die hiermee kunnen worden bereikt?
Indien besloten wordt om de afschrijvingslasten van een investering te dekken uit een reserve ‘afschrijvingslasten investeringen’, is het uiteindelijke effect op het structurele begrotingsresultaat afhankelijk van de hoogte en de afschrijvingstermijn van de investering. Ter indicatie zijn hieronder diverse situaties in beeld gebracht met daarbij de potentiële effecten die dit heeft op het structurele begrotingsresultaat.

Indicatie effecten inzet reserve 'afschrijvingslasten investeringen' (Bedragen x € 1.000)			
Storting in reserve	1.000	5.000	10.000
Levensduur investering	*Effect op structurele begrotingsruimte*		
25 jaar	40	200	400
50 jaar	20	100	200
80 jaar	13	63	125

In de situatie dat € 10 miljoen van de algemene reserve ingezet zou worden voor het dekken van de afschrijvingslasten van een investering met een levensduur van 25 jaar, zou dit resulteren in een verbetering van de structurele begrotingsruimte van € 400.000. Bij een inzet van € 1 miljoen voor een investering met een levensduur van 80 jaar is het effect op de structurele begrotingsruimte ‘slechts’ € 13.000.

Indien hiertoe wordt gekozen dienen aanvullende middelen in de reserve ‘afschrijvingslasten investeringen’ te worden gestort. De uiteindelijke keuze of en voor welke investeringen de reserve eventueel ingezet wordt is een raadsbevoegdheid en vraagt altijd een raadsbesluit vooraf. Het besluit tot inzet van de reserve moet genomen worden voordat de investering wordt afgerond en de afschrijvingstermijn begint te lopen.

Verder dient te worden opgemerkt dat reserves niet oneindig ingezet kunnen worden ter dekking van structurele lasten. Investeringen waarbij er aan het einde van de afschrijvingstermijn een vrije keuze is tot het wel of niet vervangen van de investering verdienen dan ook de voorkeur. Op dat moment is er namelijk geen dekking vanuit de reserve meer aanwezig en kan de gemeenteraad de afweging maken of er al dan niet een beslag op de structurele begrotingsruimte wordt gelegd. Wanneer tegen die tijd een vervangingsinvestering nodig is zullen de afschrijvingslasten namelijk doorlopen en ten laste komen van het structurele begrotingsresultaat.

Optie 2: Inzet algemene reserve als structurele dekking
Sinds 1 januari 2024 is het voor gemeenten – onder bepaalde voorwaarden – toegestaan om (een deel van) de algemene reserve te gebruiken voor het dekken van structurele lasten. Concreet mogen gemeenten maximaal 10% van het vrij beschikbare deel van de algemene reserve hiervoor inzetten.

Hierbij gelden wel randvoorwaarden:
- De solvabiliteit van de gemeente moet minimaal 20% bedragen én op dat niveau blijven;
- Het weerstandsvermogen moet volgens de provincie (als financieel toezichthouder) toereikend zijn;
- Deze beoordeling moet gebaseerd zijn op een actuele en zorgvuldig uitgevoerde risico-inventarisatie.

Deze regeling biedt gemeenten extra ruimte om financiële knelpunten op korte termijn aan te pakken, zonder direct in te grijpen in het bestaande beleid of voorzieningenpeil. Deze mogelijkheid kan gezien worden als middel om de begroting in een bepaald jaar structureel sluitend te krijgen. Dit kan echter nooit een structurele oplossing zijn omdat de omvang van de algemene reserve hiermee afneemt en uiteindelijk niet meer ingezet kan worden. Met deze mogelijkheid wordt tijd gekocht om uiteindelijk keuzes te maken welke structurele maatregelen nodig zijn om tot een structureel sluitende begroting te kunnen komen.

Voorbeeld: Hoe werkt de inzet van de algemene reserve als structurele dekking?
Een gemeente stelt haar begroting 2026-2029 op en voorziet daarbij de volgende structurele begrotingsresultaten.

(bedragen x € 1.000) (-/- = nadeel)	2026	2027	2028	2029
Structurele baten	10.000	10.000	11.000	11.000
Structurele lasten	-11.000	-10.000	-10.000	-10.000
Structureel begrotingsresultaat	**-1.000**	**0**	**1.000**	**1.000**

Voor het jaar 2026 wordt een negatief begrotingsresultaat van € 1 miljoen voorzien. Tegelijkertijd is de verwachting dat de structurele inkomsten en structurele uitgaven in 2027 weer in balans zijn. Vanaf 2028 wordt zelfs een positief begrotingsresultaat verwacht.

Om te voorkomen dat er in 2026 direct bezuinigingsmaatregelen nodig zijn, kan ervoor worden gekozen om het tekort in dat jaar te dekken uit de algemene reserve. Dit is mogelijk, mits de reserve voldoende omvang heeft en wordt voldaan aan de voorwaarden die hiervoor gelden (zoals solvabiliteit en weerstandsvermogen).

Na inzet van de algemene reserve in 2026, ziet het begrotingsbeeld er als volgt uit:

(bedragen x € 1.000) (-/- = nadeel)	2026	2027	2028	2029
Structurele baten	10.000	10.000	11.000	11.000
Structurele lasten	-11.000	-10.000	-10.000	-10.000
Dekking uit algemene reserve	1.000	0	0	0
Structureel begrotingsresultaat	**0**	**0**	**1.000**	**1.000**

Op deze manier wordt de gemeente in staat gesteld om de algemene reserve in te zetten ter dekking van het voorziene tekort in 2026. Op deze manier is sprake van een structureel sluitende begroting, zonder dat daarbij direct bezuinigingsmaatregelen getroffen dienden te worden.

Wat zijn de mogelijke effecten die hiermee kunnen worden bereikt?
De algemene reserve binnen de gemeente Moerdijk bedraagt per 1-1-2026 naar verwachting ca. € 35,5 miljoen. Het aan te houden bedrag t.b.v. het benodigde weerstandsvermogen bedraagt ca. € 21 miljoen. De vrij besteedbare ruimte binnen de algemene reserve bedraagt hierdoor ca. € 14,5.

Zoals in paragraaf 6.3.1 is toegelicht wordt voorgesteld om vanuit de reserve nieuwkomers € 6,7 miljoen en vanuit de reserve onderwijshuisvesting € 1,5 miljoen over te hevelen naar de algemene reserve. Na de overheveling van € 8,2 miljoen vanuit de genoemde reserves, neemt de vrije ruimte toe tot ca. € 22,7 miljoen.

Op basis van de nieuwe mogelijkheid die aan gemeenten wordt geboden, kan (onder bepaalde voorwaarden) in een bepaald jaar 10% van deze vrije ruimte ingezet worden ter dekking van structurele lasten. Voor de gemeente Moerdijk zou dat uitkomen op maximaal € 2,27 miljoen.

6.3.3 Welke aanpak wordt voorgesteld?

Zoals in paragraaf 6.3.1 is toegelicht wordt voorgesteld om vanuit de reserve nieuwkomers € 6,7 miljoen en vanuit de reserve onderwijshuisvesting € 1,5 miljoen over te hevelen naar de algemene reserve. Hierdoor neemt de verwachte vrije ruimte binnen de algemene reserve per 1-1-2026 toe tot ca. € 22,7 miljoen. In paragraaf 6.3.2 zijn vervolgens twee mogelijkheden geschetst waarop deze middelen ingezet zouden kunnen worden ter verbetering van de structurele begrotingsruimte.

Bij het aanbieden van deze begroting 2026-2029 doet het college nog geen concrete voorstellen voor de inzet van deze extra ruimte. Dit gezien het feit dat de voorliggende begroting voor het jaar 2026 reeds structureel sluitend is, waardoor verdere maatregelen voor dat jaar nog niet nodig zijn. Daarnaast worden op deze manier flexibiliteit en keuzemogelijkheden behouden. Met het oog op de aanstaande verkiezingen biedt dit de nieuwe gemeenteraad de mogelijkheid om de inzet van deze ruimte te gaan betrekken richting het opstellen van de begroting 2027-2030. Op dat moment kan op basis van het actuele financieel meerjarenperspectief een weloverwogen besluit genomen worden over de inzet van deze middelen, waarbij de raad daar ook voortijdig in betrokken kan worden.

Bijlage 1 Totaaloverzicht stelpost nieuw beleid en ontwikkelingen na 2029

Nb: In het raadsvoorstel bij de begroting 2026-2029 wordt voor diverse onderwerpen voorgesteld om deze bij het vaststellen van de begroting direct beschikbaar te stellen. Deze posten zijn hieronder groen gearceerd waarbij wordt verwezen naar het betreffende besluitpunt.

Stelpost Nieuw beleid	Investering	I/S	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	Opmerking
Ramingen uit vorige jaren t/m 2020:											
Vitale centra	1.621.675	S		105.409	103.787	102.166	100.544	98.922	97.301	95.679	
Aanleg losloopgebieden/uitlaatterreinen honden	70.000	S	5.250	5.163	5.075	4.988	4.900	4.813	4.725	4.638	
Toegevoegd o.b.v. kadernota 2021-2024:											
Afschaling N285: Bijdrage aan de provincie tbv rotonde	-	I	-	400.000	-	-	-	-	-	-	
Afschaling N285: Bijdrage t.b.v. rotonde Langeweg	-	I	433.850	433.850	-	-	-	-	-	-	
Afschaling N285: Uitvoering werkzaamheden gemeente	2.792.332	S	-	-	-	181.502	178.709	175.917	173.125	170.332	
Scholenontwikkeling Willemstad: nieuwbouw school, gymzaal en gemeenschapshuis Willemstad	14.730.749	S	-	-	-	-	736.537	727.331	718.124	708.917	
Scholen Fijnaart: bouwkosten schoolgebouwen	12.208.952	S	-	-	-	-	-	-	610.448	602.817	
Scholen Klundert: bouwkosten schoolgebouwen	12.864.060	S	-	-	-	-	643.203	635.163	627.123	619.083	
Toegevoegd o.b.v. kadernota 2022-2025:											
Vervangende nieuwbouw Niervaert	25.560.000	S	-	-	-	1.394.700	1.375.808	1.356.915	1.338.023	1.319.130	* De raadsvergadering van oktober (RV Inzet middelen Nederwiek III) kan mogelijk nog invloed hebben op deze post.
Toegevoegd o.b.v. kadernota 2023-2026:											
Vervanging gymzaal Droge Mark (alleen bouwkosten)	3.160.000	S	-	-	-	-	181.700	179.133	176.565	173.998	
Herinrichting Doelstraat	3.500.000	S	-	-	-	227.500	224.000	220.500	217.000	213.500	
Integrale aanpak arbeidsmigratie: extra inkomsten GF en/of toeristenbelasting	-	S	-	-150.000	-550.000	-550.000	-550.000	-550.000	-550.000	-550.000	
Toegevoegd o.b.v. Bestuursakkoord 2023-2026:											
Mobiliteit	-	S	397.000	397.000	397.000	397.000	397.000	-	-	-	Besluitpunt 5b (€ 130.000 inzet ter dekking van capaciteit adviseur verkeer)

	Investering	I/S	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	Opmerking
Toegevoegd o.b.v. kadernota 2024-2027:											
Verbetering entree Klundert Zevenbergseweg	750.000	S	-	-	48.750	48.000	47.250	46.500	45.750	45.000	
Permanente steiger Fort Sabina	190.000	S	-	12.350	12.160	11.970	11.780	11.590	11.400	11.210	
Permanente steiger Fort Sabina (dekking tlv huursom voor ponton)	-	S	-	-12.730	-12.525	-12.320	-12.114	-11.909	-11.704	-11.499	
Toegevoegd o.b.v. kadernota 2025-2028:											
Werkbudget stedelijke regio's West-Brabant West & Breda -Tilburg	-	S	195.845	195.845	195.845	195.845	195.845	195.845	195.845	195.845	
Kadervoorstel - ondersteuning verenigingen en vrijwilligersorganisaties	-	S	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	
Kadernota 2026-2029:											
Waarschuwings en Alarmering Systeem (WAS)	60.000	S	-	4.600	4.500	4.500	4.400	4.300	4.200	4.100	
Bastion Groningen	2.212.000	S	-	-	-	120.700	119.100	117.400	115.800	114.100	
Powerport Moerdijk	-	I	300.000	-	-	-	-	-	-	-	Besluitpunt 4a
Stedelijke regio's Breda-Tilburg, West-Brabant en Baronie samenwerking	-	I	367.500	-	-	-	-	-	-	-	Besluitpunt 4b
Coördinatie Brede School	-	I	55.000	55.000	-	-	-	-	-	-	Besluitpunt 4c
Subsidiebeleid vrijwilligersorganisaties	-	S	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	100.000	
Samenwerking op de informatievoorziening	-	S	130.000	130.000	70.000	-	-	-	-	-	Besluitpunt 4d
Communicatiemiddelen openbare ruimte	270.000	S	-	34.300	33.600	32.800	32.100	31.400	30.600	29.900	
Kadervoorstel 2 - Gezondheidsonderzoek		I	120.000	-	-	-	-	-	-	-	Besluitpunt 4e
Kadervoorstel 5 - Herstel beschoeiing en talud zuidelijke binnengracht Klundert.	nb		-	-	-	-	-	-	-	-	
Basis op orde voor ontwikkelend beheer van de fysieke leefomgeving	-	S	207.000	434.500	646.400	730.600	867.600	891.800	918.500	943.400	
1. Capaciteit fysieke leefomgeving (1fte)	nvt	S	117.000	117.000	117.000	117.000	117.000	117.000	117.000	117.000	Besluitpunt 7i
2. Vervangingsbudget bomen	3.325.000	S	-	11.500	34.400	64.600	101.600	137.800	173.500	208.400	
bomen jaarlijks krediet 2026	150.000	S	-	11.500	11.300	11.100	10.900	10.700	10.500	10.300	Besluitpunt 8a
bomen jaarlijks krediet 2027	300.000	S	-	-	23.100	22.700	22.300	21.900	21.500	21.100	
bomen jaarlijks krediet 2028	400.000	S	-	-	-	30.800	30.300	29.700	29.200	28.600	
bomen jaarlijks krediet 2029	495.000	S	-	-	-	-	38.100	37.400	36.800	36.100	
bomen jaarlijks krediet 2030	495.000	S	-	-	-	-	-	38.100	37.400	36.800	
bomen jaarlijks krediet 2031	495.000	S	-	-	-	-	-	-	38.100	37.400	
bomen jaarlijks krediet 2032	495.000	S	-	-	-	-	-	-	-	38.100	
bomen jaarlijks krediet 2033	495.000	S	-	-	-	-	-	-	-	-	

	Investering	I/S	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	Opmerking
3. Openbaar groen en Faunavoorzieningen	nvt	S	90.000	90.000	90.000	90.000	90.000	90.000	90.000	90.000	Besluitpunt 8b
4. Vergroeningsplannen voor alle kernen	7.500.000	S	-	216.000	405.000	459.000	559.000	547.000	538.000	528.000	
Vergroeningsplannen 2026	2.800.000	S	-	216.000	212.000	208.000	204.000	200.000	197.000	193.000	
Vergroeningsplannen 2027	2.500.000	S	-	-	193.000	189.000	186.000	182.000	179.000	176.000	
Vergroeningsplannen 2028	800.000	S	-	-	-	62.000	61.000	59.000	58.000	57.000	
Vergroeningsplannen 2029	1.400.000	S	-	-	-	-	108.000	106.000	104.000	102.000	
Fte's waarvan de gemeenteraad heeft aangegeven hier positief tegenover te staan:											
Capaciteit adviseur verkeer (1 fte)	-	S	103.000	103.000	103.000	103.000	103.000	103.000	103.000	103.000	Besluitpunt 5a
Capaciteit Schuldhulpverlening (1 fte)	-	S	93.000	93.000	93.000	93.000	93.000	93.000	93.000	93.000	Besluitpunt 5c
Capaciteit Wmo (1,89 fte uitbreiding en extra loonruimte)	-	S	142.000	198.000	198.000	198.000	198.000	198.000	198.000	198.000	Besluitpunt 5d
Capaciteit backoffice Wmo en Schuldhulpverlening (1,2 fte)	-	S	87.600	87.600	-	-	-	-	-	-	Besluitpunt 5e
Capaciteit programmamanager nieuwkomers (1 fte)	-	I	22.000	131.000	-	-	-	-	-	-	Besluitpunt 5f
Capaciteit programmamanager nieuwkomers (1 fte) (dekking reserve)	-	I	-22.000	-131.000	-	-	-	-	-	-	Besluitpunt 6
Capaciteit adviseur Leren en Ontwikkelen (0,33 fte)	-	S	34.000	34.000	34.000	34.000	34.000	34.000	34.000	34.000	Besluitpunt 5g
Capaciteit strategisch financieel adviseur (1 fte)	-	S	117.000	117.000	117.000	117.000	117.000	117.000	117.000	117.000	Besluitpunt 5h
Implementatie WOO (0,66 fte)	-	S	68.000	68.000	68.000	68.000	68.000	68.000	68.000	68.000	Besluitpunt 5i
Implementatie WOO (dekking middelen Rijk)	-	S	-68.000	-68.000	-68.000	-68.000	-68.000	-68.000	-68.000	-68.000	Besluitpunt 5j
Capaciteit ISO (Information Security Officer) (1 fte)	-	S	103.000	103.000	103.000	103.000	103.000	103.000	103.000	103.000	Besluitpunt 5k
Fte's waarvan de gemeenteraad heeft aangegeven een vermindering in het aantal fte's te wensen:											
Capaciteit medewerker servicepunt (1 fte)	-	S	73.000	73.000	73.000	73.000	73.000	73.000	73.000	73.000	Besluitpunt 7a
Capaciteit KCC cluster publiekszaken (met middagopenstelling) (3 fte)	-	S	219.000	219.000	219.000	219.000	219.000	219.000	219.000	219.000	Besluitpunt 7b
Capaciteit coördinator KCC cluster publiekszaken (0,88 fte)	-	S	73.000	73.000	73.000	73.000	73.000	73.000	73.000	73.000	Besluitpunt 7c
Fte's waarvan de gemeenteraad heeft aangegeven hier negatief tegenover te staan:											
Capaciteit Projectleider Interne Dienstverlening (1 fte)	-	S	103.000	103.000	103.000	103.000	103.000	103.000	103.000	103.000	Besluitpunt 7d
Capaciteit administratief ondersteuner (0,66 fte)	-	S	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	Besluitpunt 7e
Capaciteit processpecialist (1 fte)	-	S	117.000	117.000	117.000	117.000	117.000	117.000	117.000	117.000	Besluitpunt 7f
Capaciteit adviseur digitale dienstverlening (1 fte)	-	S	77.500	103.000	103.000	103.000	103.000	103.000	103.000	103.000	Besluitpunt 7g
Capaciteit functioneel beheer digitale werkplek (1 fte)	-	S	93.000	93.000	93.000	93.000	93.000	93.000	93.000	93.000	Besluitpunt 7h
Subtotaal stelpost nieuw beleid			**3.846.545**	**3.761.886**	**2.583.592**	**4.518.950**	**6.187.362**	**5.764.619**	**6.351.823**	**6.319.149**	

Overige ontwikkelingen	Investering	I/S	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	Opmerking
Scholenontwikkeling Zevenbergen	8.845.000	S	-	-	-	-	-	-	459.940	453.970	
Inrichting stationsgebied en busstation Zvb (investering van € 40,2 mln met dekking van 30,1 mln)	10.100.000	S	-	-	-	-	-	-	472.000	564.000	
geoormerkte reserves ter dekking van de afschrijvingslasten als gevolg van bovengenoemde investering	-7.200.000	S							-171.000	-212.000	
Transformatiegebied Zevenbergen-Noord	5.000.000	I	-	-	-	-	-	-	pm	pm	
Permanente voorziening Roode Vaart-centrum Zvb	2.000.000	S	-	-	-	134.000	131.840	129.680	127.520	125.360	
Subtotaal overige ontwikkelingen			**-**	**-**	**-**	**134.000**	**131.840**	**129.680**	**888.460**	**931.330**	
Reeds besloten ontwikkelingen											
Zuidrandtunnel (netto-investering)	21.400.000	S	0	0	0	0	845.300	838.078	830.855	823.633	
Langzaamverkeersverbinding (stationstunnel) Zvb (netto) (investering van € 29,9 mln met dekking van € 10,5 mln)	19.400.000	S	-	-	-	-		766.000	759.000	753.000	
Subtotaal reeds besloten ontwikkelingen			**-**	**-**	**-**	**-**	**845.300**	**1.604.078**	**1.589.855**	**1.576.633**	
Totaal			**3.846.545**	**3.761.886**	**2.583.592**	**4.652.950**	**7.164.502**	**7.498.376**	**8.830.138**	**8.827.112**	
	Waarvan incidenteel		1.243.950	976.450	-	-	-	-	-	-	
	Waarvan structureel		2.602.595	2.785.436	2.583.592	4.652.950	7.164.502	7.498.376	8.830.138	8.827.112	
Nagekomen ontwikkelingen die niet via stelpost nieuw beleid zijn gelopen (zie hoofdstuk 3 aanbiedingsnota)	**Investering**	**I of S**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**	**2032**	**2033**	
Organisatieontwikkeling			500.000	500.000	400.000	400.000	400.000	400.000	400.000	400.000	Besluitpunt 9a
Ondersteuning woningeigenaren bij isolatie			130.000	0	0	0	0	0	0	0	Beslispunt 9b
Aanvullende effecten vanaf 2027 van raadsbesluit gymzaal zevenbergen (sept. 2025)			0	40.000	40.000	39.000	39.000	39.000	39.000	39.000	Beslispunt 9c
Totaal nagekomen ontwikkelingen			**630.000**	**540.000**	**440.000**	**439.000**	**439.000**	**439.000**	**439.000**	**439.000**	